

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

ESAELY/661/2015

POSELY/905/2015

POKELY/130/2016

**ETELÄ-SAVON, POHJOIS-SAVON JA POHJOIS-
KARJALAN ELY-KESKUSTEN
YMPÄRISTÖNSUOJELUN VALVONTASUUNNITELMA**

7.1.2025

Sisällys

1	Johdanto.....	3
2	Alueen ympäristöolot ja pilaantumisen vaaraa aiheuttavat toiminnot.....	5
3	Valvonnan organisointi ja voimavarat.....	11
4	Tietojärjestelmät.....	12
5	Valvonnan tavoitteet ja tehtävät.....	12
6	Valvonnan maksullisuus.....	14
7	Lausunnot.....	15
8	Muutoksenhaku.....	16
9	Ympäristönsuojelulain valvonta.....	17
9.1	Valvontaviranomaiset.....	17
9.2	Ympäristöluvanvaraisten toimintojen valvonta.....	17
9.2.1	Valvontakohteet.....	17
9.2.2	Riskinarviointi ja valvontaluokat.....	20
9.2.3	Valvontaohjelman laatiminen.....	23
9.2.4	Määräaikaistarkastukset ja muut tarkastukset.....	23
9.2.5	Tarkkailusuunnitelmat, määräaikaisraportit ja selvitykset.....	24
9.2.5.1	Tarkkailusuunnitelmat.....	24
9.2.5.2	Määräaikaisraportit.....	25
9.2.6	Häiriötilanteet, poikkeukselliset tilanteet ja onnettomuudet.....	25
9.3	Yleiseen ilmoitusmenettelyyn kuuluvien toimintojen valvonta.....	27
9.4	Ympäristönsuojelulain mukaisten ilmoitusten käsittely ja valvonta.....	27
9.4.1	Eräiden jätteiden hyödyntäminen maarakentamisessa.....	28
9.4.2	Melua ja tärinää aiheuttava tilapäinen toiminta.....	28
9.4.3	Pilaantuneen maaperän ja pohjaveden puhdistamista koskevat ilmoitukset.....	28
10	Jätelain valvonta.....	29
10.1	Valvontaviranomaiset.....	29
10.2	Jätelain huomioiminen ympäristöluvanvaraisten toimintojen valvonnassa.....	29
10.3	Tarkastukset ja tarkastussuunnitelmat.....	30
10.4	Jätteenkuljettajien ja -välittäjien rekisteröinti ja valvonta.....	30
10.5	Kansainvälisten jätesiirotojen valvonta.....	32
11	Kemikaalilain ja haitallisten aineiden päästöjen valvonta.....	32
12	Merenkulun ympäristönsuojelulain valvonta.....	33
13	Maa-aineslain valvonta.....	34
13.1	ELY-keskuksen maa-aineslain mukaiset tehtävät.....	34
13.2	Maa-aineslain ja ympäristönsuojelulain yhteiskäsittelyluvut.....	34

14	Vesilain valvonta	35
14.1	Valvonnan kohdentaminen ja valvontaviranomaiset	35
14.2	Vesilain mukainen ilmoitusmenettely ja luvan tarpeen harkinta	35
14.3	Vesilupien valvonta ja vesilain laillisuusvalvonta	36
15	Yleisöilmoitukset	38
16	Hallintopakkomenettely ja tutkintapyyntö	38
16.1	Hallintopakko	38
16.2	Tutkintapyyntö	40
17	Viranomaisyhteistyö ja tiedottaminen	41
17.1	Viranomaisyhteistyö	41
17.2	ELY-keskusten keskitetyt tehtävät ja erikoistumistehtävät	43
17.3	Tiedottaminen ja viestintä	43

1 Johdanto

Ympäristövalvonnan¹ tavoitteena on varmistaa, että toiminnot, joista saattaa aiheutua ympäristön pilaantumista, noudattavat ympäristölainsäädäntöä sekä viranomaisten myöntämiä lupia ja antamia määräyksiä. Valvonnalla seurataan lisäksi toiminnan aiheuttamia ympäristövaikutuksia sekä toiminnassa ja toimintaympäristössä tapahtuvia muutoksia. Valvonnalla tarkoitetaan toimenpiteitä, joita valvontaviranomainen tekee lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen edistämiseksi ja varmistamiseksi. Etelä-Savon, Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan ELY-keskukset valvovat toimialueellaan Itä-Suomen aluehallintoviraston (AVI) myöntämiä ympäristö- ja vesilupia.

Tavoitteena on, että valvonta on suunnitelmallista ja keskittyy ympäristövaikutuksiltaan merkittäviin toimintoihin ja tehtäviin. **Ympäristönsuojelulain** ([527/2014](#), jäljempänä YSL) 168 §:n mukaan valtion valvontaviranomaisen eli ELY-keskuksen on laadittava alueelleen valvontasuunnitelma ympäristönsuojelulain mukaista säännöllistä valvontaa varten sekä valvontaohjelma luvanvaraisten, ilmoituksenvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen määräaikaistarkastuksista ja niiden muusta säännöllisestä valvonnasta. Valvontasuunnitelma antaa kokonaiskuvan valvontaviranomaisen tehtävistä, kun taas valvontaohjelmassa esitetään laitos²- ja kohdekohtaiset valvontatoimet ohjelmakauden (yleensä vuosi) aikana.

Valvontasuunnitelma tulee tarkistaa säännöllisesti ja siinä on oltava tiedot alueen ympäristöoloista ja pilaantumisen vaaraa aiheuttavista toiminnoista sekä käytettävissä olevista valvonnan voimavaroista ja keinoista (YSL 168 §). Suunnitelmassa on myös kuvattava valvonnan järjestämisen ja riskinarvioinnin perusteet sekä valvonnasta vastaavien viranomaisten yhteistyö. Ympäristönsuojelulain lisäksi valvontasuunnitelman sisältövaatimuksista on säädetty ympäristönsuojeluasetuksen ([713/2014](#), jäljempänä YSA) 28 §:ssä.

¹ Ympäristövalvonnalla tarkoitetaan tässä valvontasuunnitelmassa ympäristölainsäädännössä määriteltyä valvontaa.

² Laitos-termi on yleiskäsite ja tarkoittaa tässä valvontasuunnitelmassa valvontakohteita yleensä, myös esimerkiksi kaatopaikkoja, turvetuotantoalueita, eläinsuojia ym., joissa ei ole varsinaista laitosta.

YSA 28 § Valvontasuunnitelma

Ympäristönsuojelulain 168 §:ssä tarkoitetussa valvontasuunnitelmassa on oltava:

- 1) yleisluontoinen arvio ympäristön pilaantumisen riskeistä suunnitelmaan kuuluvalla alueella;*
- 2) tieto viranomaisen valvontavastuulle kuuluvista luvanvaraisista, ilmoituksenvaraisista ja rekisteröitävistä toiminnoista luettelona tai erillisenä sähköisenä rekisterinä;*
- 3) kuvaus menettelystä valvontaohjelman laatimiseksi;*
- 4) tieto siitä, miten ympäristöriskien arviointi tehdään, mitä perusteita siinä käytetään ja miten se ohjaa valvontaohjelman laatimista ja valvontaa;*
- 5) tieto siitä, käytetäänkö määräaikaistarkastusten järjestämisessä otantamenettelyä, miltä osin otantaa käytetään ja mitkä ovat otannan laatimisen perusteet;*
- 6) kuvaus ympäristönsuojelulain 169 §:n mukaisten tarkastusten vireilletulosta ja käytöstä; jos viranomaisella ei ole asiasta tarkempaa ohjeistusta, viittaus ympäristönsuojelulain 169 ja 186 §:n mukaisiin menettelyihin on riittävä;*
- 7) tieto valvonnan voimavaroista henkilötyövuosina ja muina valvontaa kuvaavina tunnuslukuina;*
- 8) kuvaus viranomaisten välisestä yhteistyöstä valvonnassa.*

Tämä valvontasuunnitelma on tehty ELY-keskusten yhteiselle valvontasuunnitelman mallipohjalle ja se korvaa Etelä-Savon, Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan ELY-keskusten edellisen vuonna 2022 laaditun valvontasuunnitelman. ELY-keskukset voivat laatia omat valvontasuunnitelmansa ELY-keskusten yhteiselle valvontasuunnitelmapohjalle, jossa valvontasuunnitelmille on laadittu yhtenäinen runko ja sisältö siltä osin kuin toimintatavat ovat yhtenäiset. Kukin ELY-keskus kirjaa valvontasuunnitelmapohjalle omaa toimintaansa ja toiminta-alueittansa koskevat tiedot. Valvontasuunnitelmapohjan tarkoituksena on kehittää ja tehostaa sekä myös yhtenäistää ELY-keskusten tekemää ympäristölainsäädännön valvontaa. Valvontasuunnitelma on tarkoitettu valvontaviranomaisen lisäksi tiedoksi muille viranomaisille, erityisesti kuntien ympäristönsuojeluviranomaisille, pelastusviranomaisille, Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle (Tukes) sekä aluehallintoviraston ympäristöluvat- ja työsuojeluvastuualueille. Valvontasuunnitelma on myös tärkeä kanava jakaa tietoa ELY-keskuksen valvonnasta muille sidosryhmille, kuten kansalaisille ja toiminnanharjoittajille.

ELY-keskus laatii valvontasuunnitelman perusteella vuosittain valvontaohjelman, joka ohjaa käytännön valvontatyön järjestämistä. Ympäristönsuojelulain 168 §:n mukaan valvontaohjelmassa on oltava tiedot valvottavista kohteista ja niihin kohdistettavista säännöllisistä valvontatoimista. Valvontaohjelman sisältövaatimuksista on säädetty lisäksi ympäristönsuojeluasetuksessa (YSA 30 §). Valvontaohjelman laadinta perustuu kohteiden riskinarviointiin.

Ympäristönsuojelulain lisäksi myös **jätelaki** ([646/2011](#), jäljempänä JL) sisältää veloitteen suunnitelmallisen valvonnan järjestämiselle. Jätelain 124 §:n mukaan toimivaltaisen valvontaviranomaisen on tarkastettava säännöllisesti sellaiset laitokset, joiden toiminnassa harjoitetaan jätteen laitos- tai ammattimaista käsittelyä, syntyy vaarallista jätettä, harjoitetaan jätteen ammattimaista kuljettamista tai keräystä, toimitaan jätteen välittäjänä tai toteutetaan jätteen kansainvälisiä siirtoja. Jätteenkäsittelytoiminnoilla on pääsääntöisesti ympäristöluvat, joten nämä toiminnot on katettu ympäristönsuojelulain mukaisessa valvontasuunnitelmassa, samoin kuin ne ympäristölupapalvelolliset toiminnot, joissa syntyy vaarallista jätettä. Valvontaviranomaisen on laadittava edellä mainittujen toimintojen tarkastuksia ja muuta valvontaa varten suunnitelma, jos niihin liittyy tai voidaan perustellusti olettaa liittyvän jätteen

kansainvälisiä siirtoja (JL 124 §). ELY-keskuksen on laadittava suunnitelma myös jätteen ammattimaisen kuljettamisen ja jätteen välittämisen valvontaa varten (JL 124 §).

Valtion valvontaviranomaisen tehtäviin kuuluu myös muiden lakien, mm. **vesilain** ([587/2011](#), jäljempänä VL), **kemikaalilain** ([599/2013](#), jäljempänä KemL), **merenkulun ympäristönsuojelulain** ([1672/2009](#), jäljempänä MYSL) ja **maa-aineslain** ([555/1981](#), jäljempänä MAL) mukaista valvontaa. Tämä valvontasuunnitelma kattaa ympäristönsuojelulain ja jätelain lisäksi edellä mainittujen lakien mukaisen ELY-keskuksen toimivaltaan kuuluvan valvonnan. Lisäksi ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat (Y) -vastuualueella tehdään muun muassa luonnonsuojelulain (1096/1996) ja vesihuoltolain (119/2001) mukaista valvontaa, mutta niitä ei käsitellä tässä suunnitelmassa.

Valvontasuunnitelman laadinnassa on huomioitu ympäristöministeriön julkaisema Ympäristövalvonnan ohje (Ympäristöhallinnon ohjeita 2/2016) sekä Ympäristönsuojelulainsäädännön laillisuusvalvontaopas 2014 (Ympäristöhallinnon ohjeita 9/2014, jäljempänä laillisuusvalvontaopas). Ympäristövalvonnan ohjeessa käsitellään valvonnan periaatteita ja määritellään, milloin valvontaviranomaisen tulisi ryhtyä hallinnollisiin ja oikeudellisiin toimiin valvontatehtäviä hoitaessaan. Ohjeessa käsitellään lisäksi ympäristövalvonnan kannalta keskeisimpiä säädöksiä ja kuvataan erityislakien soveltamistilanteita. Laillisuusvalvontaoppaan tarkoituksena on puolestaan selvittää ja esittää toimintamalleja valvontaviranomaisen käytössä olevien valvontakeinojen soveltamiseen.

Ensisijainen vastuu valvonnasta ja sen suunnittelusta kuuluu ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat –vastuualueelle. Valvontasuunnitelman ja -ohjelman hyväksyy Y-vastuualueen johtaja.

Valvontasuunnitelma on tarkistettava säännöllisesti ja valvontaohjelma on pidettävä ajan tasalla (YSL 168 §). Jätelain mukainen suunnitelma on arvioitava uudelleen vähintään joka kolmas vuosi ja saatettava tarpeen mukaan ajan tasalle (JL 124 §). ELY-keskusten yhteisen valvontasuunnitelmapohjan ajantasaisuus tarkistetaan kolmen vuoden välein. Suunnitelmapohja päivitetään tarvittaessa tätäkin useammin esim. lainsäädäntömuutosten sitä edellyttäessä. ELY-keskukset tekevät omaa toimintaansa koskevat muutokset omiin valvontasuunnitelmiinsa. Suunnitelmapohjan tarkistamis- ja päivitystyöryhmään valitaan kultakin neljältä AVI-alueelta yksi ELY-keskuksen edustaja. Menettelyllä pyritään takaamaan valvontasuunnitelmien valtakunnallinen yhtenäisyys.

2 Alueen ympäristöolot ja pilaantumisen vaaraa aiheuttavat toiminnot

Etelä-Savo

Etelä-Savon elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskuksen toimialueeseen, Etelä-Savoon, kuuluu 12 kuntaa, joista kolme on kaupunkia (Mikkeli, Savonlinna ja Pieksämäki). Etelä-Savon maakunnassa on yhteensä noin 131 000 asukasta ja asukastiheys on 10,4 asukasta/km² (Etelä-Savon maakuntaliitto, ennakkotieto 11/2022). Etelä-Savon kokonaispinta-ala on 17 100 km², josta vesipinta-alaa on noin 25 % (Maanmittauslaitos).

Etelä-Savon pohjavesialueiden yhteenlaskettu pinta-ala on noin 300 km² ja arvio alueilla muodostuvan pohjaveden määrästä noin 130 000 m³/vrk. Pohjavesialueita on yhteensä 178 kpl ja ne kaikki on luokiteltu vesienhoitolain (1299/2004) mukaisiin uusiin pohjavesialuealuokkiin 1, 1E, 2, 2E ja E. Maakunnan kaikkien pohjavesialueiden määrällinen tila on hyvä.

Maakunnassa on neljä huonoon kemialliseen tilaan luokiteltua pohjavesialuetta. Ympäristölaatunormin ylittävänä aineina esiintyy muun muassa kloridia, kloorifenoleita, hiilivetyjä, kasvinsuojeluaineita ja metalleja. Kolmella neljästä huonossa tilassa olevista pohjavesialueista sijaitsee vedenottamo, mutta talousveden laatu on kuitenkin turvattu ja vedenottamoilta lähtevä vesi täyttää talousveden laatuvaatimukset ja –suositukset. Huonossa kemiallisessa tilassa olevien lisäksi kuusi pohjavesialuetta on tunnistettu riskialueiksi, joille täytyy tehdä toimenpiteitä hyvän kemiallisen tilan ylläpitämiseksi, sekä yksi selvityskohde. Merkittävimpiä riskinaiheuttajia Etelä-Savon pohjavesialueilla ovat pilaantuneet maa-alueet, liikenne, asutus, yritystoiminta ja maa-ainesten otto.

Pohjavesiseurantaa tehdään 20 pohjavesialueella yhteensä noin 50 paikasta. Seurannalla selvitetään tienpidon, maa- ja metsätalouden sekä muita ihmistoiminnan vaikutuksia. Lisäksi muutamasta paikasta mitataan taustapitoisuuksia.

Etelä-Savo on luonnonvaroista, erityisesti metsistä ja vesistöistä rikas maakunta. Elinkeinoelämä hyödyntää alueen luonnonvaroja maa- ja metsätaloudessa, puunjalostusteollisuudessa ja matkailussa. Alkutuotannolla ja palveluilla on merkittävä osuus alueen tulonmuodostuksessa.

Etelä-Savon alueella ympäristön pilaantumisen merkittävin riski on hajakuormitus, joka aiheutuu esimerkiksi metsätaloudesta, maataloudesta, haja-asutuksesta ja hulevesistä. Pistekuormitusta aiheuttavat yhdyskuntien jätevedenpuhdistamot, teollisuuslaitokset (erityisesti mekaaninen puunjalostusteollisuus) turvetuotanto ja kalankasvatus. Merkittävimmät pistekuormittajat ovat ympäristönsuojelulain nojalla ympäristölupavelvollisia ja veloitettu kuormituksen tarkkailuun.

Etelä-Savon suurimpia yhdyskuntien jätevesikuormittajia ovat Savonlinnan, Mikkelin ja Pieksämäen kaupunkien keskusjätevedenpuhdistamot. Pienempiä kuntataajamia, joiden purkuvesistöissä havaitaan vedenlaatuvaikutuksia ovat mm. Rantasalmi, Kangasniemi ja Juva. Turvetuotantoalueiden alapuolisissa vesissä kuormituksella on paikallisesti suuri merkitys, kuten Kangasjärven valuma-alueella, jolla sijaitsee turvetuotannon suurin keskittymä maakunnassa. Myös Puulan länsiosaan laskevan, Keski-Suomen puolella sijaitsevan Kälkäjoen valuma-alueella on useita turvetuotantoalueita. Kalankasvatus on keskittynyt Pihlajaveden lähivaluma-alueelle. Kalanviljelylaitoksista suurimmat sijaitsevat Sulkavalla Vekaransalmessa, Puumalan Haapaselän alueella sekä Enonkoskella. Lisäksi Etelä-Savossa on useita näitä selvästi pienempiä kalankasvatuslaitoksia sekä luonnonravintolammikoita. Pohjois-Savon Varkaudessa sijaitsevien laitosten vaikutukset ulottuvat jossain määrin Etelä-Savon puolelle Haukivedelle.

Etelä-Savossa on suhteellisen vähän vesistövaikutuksia aiheuttavia ympäristöluvan vaativia teollisuuslaitoksia. Merkittävimmät niistä ovat Savonlinnassa, Punkaharjulla ja Ristiinassa toimivat mekaaniset puunjalostuslaitokset. Pohjois-Savon Varkaudessa sijaitsevan StoraEnson tehtaan vaikutukset kohdistuvat Etelä-Savon puolella Haukiveteen. Useimmissa tapauksissa teollisuuden jätevedet johdetaan kunnallisiin jätevedenpuhdistamoihin. Muita pistekuormittajia Etelä-Savossa ovat muun muassa Savonlinnan lentokenttä.

Pistekuormitus, vesien tilaluokitus sekä vesienhoidon toimenpiteet on kuvattu tarkemmin [Etelä-Savon vesienhoidon toimenpideohjelmassa vuosille 2022-2027](#). Keskeisiä ympäristöluvanvaraisille laitoksille esitettyjä perustoimenpiteitä ovat yhdyskuntien osalta riskien hallinta ja häiriötilanteisiin varautumisen suunnitelmien toimenpiteiden toteuttaminen sekä viemäriin vuotovesien vähentäminen ja suunnitelmallinen sekaviemäröinnistä luopuminen, jotka koskevat kaikkia laitoksia. Täydentävinä toimenpiteinä on esitetty mm. puhdistamoiden

sulkemista ja jätevesien käsittelyn keskittämistä (Anttola, mahdollisesti myös Ristiina) sekä Juvan kirkonkylän jätevedenpuhdistamon saneerausta.

Turvetuotantosektorille esitetyt vesienhoitotoimenpiteet vuosille 2022–2027 kuvaavat vuoden 2019 tilannetta. Kaikilla turvetuotantoalueilla on käytössä vesiensuojelun perusrakenteet ja virtaaman säätö. Ympäristölupaehdoista riippuen yleisinä vesiensuojelurakenteina toimivat myös erityyppiset pintavalutuskentät, joiden vesiensuojelun teho riippuu usein siitä, sijaitseeko rakenne ojitetulla vai ojittamattomalla turvemaalla. Lisäksi käytössä on kasvillisuuskenttiä/kosteikoita. Pintavalutuskentät ja kasvillisuuskentät sekä kosteikot tehdään nykyisin pääsääntöisesti ympärivuotisiksi. Useassa kohteessa käytetään myös ympärivuotista kemiallista käsittelyä. Kolmannella vesienhoitokaudella ei ole näköpiirissä merkittävää vesiensuojelun tehostamista Etelä-Savon turvetuotannon vesien käsittelyssä. Tulevaisuudessa tulisi kiinnittää huomiota häiriöpäästöjen hallintaan ylivirtaamatilanteissa sekä kemiallisen käsittelyn aiheuttamiin ympäristövaikutuksiin. Tärkeää on myös tuotantoalueiden jälkikäytön ohjaaminen ilmaston, vesistön ja monimuotoisuuden kannalta kestäviin ratkaisuihin.

Kalankasvatukselle ei esitetä täydentäviä toimenpiteitä vesienhoitokaudelle 2022–2027. Etelä-Savon alueella kalankasvatus on ollut viime vuosina pienempien laitosten osalta laskusuunnassa. Kalankasvatuksen vuosituotannossa ja vesistöpäästöissä ei ole odotettavissa suuria muutoksia lähivuosina. Etelä-Savossa on erikoistuttu tarkkaan rehunkäyttöön perustuvaan kalojen poikastuotantoon, joten huomattavaan kuormituksen pienentämiseen ei ole mahdollisuuksia.

Lupavelvollisten toiminnanharjoittajien velvoitetarkkailujen tuottamaa tarkkailutietoa käytetään muun muassa toiminnan vaikutusten arvioinnissa sekä vesien ekologisessa tilaluokituksessa. Vesistötarkkailua tehdään muun muassa yhdyskuntien alapuolisissa vesistöissä (mm. Mikkelin alapuolinen Saimaa, Pihlajavesi ja Pieksänjärvi), turvetuotantoalueiden alapuolisissa vesistöissä (mm. Kangasjärvi ja Puulan Siikavesi), kalankasvatuslaitosten alapuolisissa vesistöissä (mm. Pihlajavesi ja Enonkoski), teollisuuslaitosten alapuolisissa vesistöissä (mm. Ristiinan Yövesi, Savonlinnan Pöllänselkä, Otavan Kotalahti ja Hirvensalmen Kotkatselkä) ja muiden toimintojen, kuten Savonlinnan lentokentän vesistötarkkailukohteissa (Pellosjärvi ja Kuhajärvi).

Etelä-Savon kaupungeissa ilmanlaadun mittaukset on järjestetty yhteistyönä siten, että mittauksia tehdään vuorotellen Mikkeliissä, Savonlinnassa ja Pieksämäellä.

Pohjois-Savo

Pohjois-Savon elinkeino, - liikenne- ja ympäristökeskuksen toimialueeseen, Pohjois-Savoon, kuuluu vuoden 2023 alusta 19 kuntaa. Kaupunkeja on viisi (Kuopio, Varkaus, Iisalmi, Suonenjoki, Kiuruvesi). Maakunnassa on yhteensä noin 250 000 asukasta ja asukastiheys on 11.9 asukasta/km². Pohjois-Savon kokonaispinta-ala on 21 078 km², josta vesipinta-alaa on noin 18 % (Pohjois-Savon liitto, foreSavo- tilasto- ja ennakkointisivusto). Maakunnan luokitellusta järvipinta-alasta 80 % on erinomaisessa tai hyvässä tilassa. Jokivesien osalta vähintään hyvään tilaan luokitui noin 60 % jokipituudesta. Hyvää huonommassa tilassa on kuitenkin 129 vesimuodostumaa ja tilaluokan heikentymisen riski on tunnistettu olevan edellä mainittujen lisäksi noin 50 kohteella. Maatalous on Pohjois-Savossa merkittävin vesistöjen tilaa heikentävä tekijä erityisesti Iisalmen ja Nilsian reiteillä. Pistekuormituslähteiden ravinnekuormitusosuudet ovat muutoin suhteellisen alhaiset, mutta pistekuormittajien tyyppikuormitus on maatalouskuormitusta selvästi suurempi Kallavesi-Sorsavesi –alueella ja Nilsian reitillä se on metsätalouden tyyppikuormitusta suurempi. Hyvää kemiallista tilaa ei saavutettu yhdessäkään vesimuodostumassa, koska palonestoaineena käytettyjen

bromattujen difenyyliettereiden tiukentunut laatunormi ylittyi kaikkialla, tilanne on tämä myös valtakunnallisesti. Elohopean laatunormi ylittyi tai oli silmälläpidettävää tasoa arviolta yli 80 %:ssa Pohjois-Savon järvistä, erityisesti humuspitoisissa latvavesissä. Kemiallisen tilan laatunormit ylittyivät Retusen Petkellahdessa ja Oravilahti-Särkilahdessa vanhojen kaivosalueiden nikkelikuormituksen vuoksi sekä Varkauden Huruslahdessa aiemman teollisuuden tributyylitinkkuormituksen vuoksi. Mertajoki on luokiteltu nikkelin osalta silmälläpidettäväksi joen kaivoskuormitteisen alaosan kohonneiden nikkelipitoisuuksien vuoksi. Haukiveden Joroisselkä arvioitiin PFOS-yhdisteiden osalta silmälläpidettäväksi.

Pohjois-Savossa on yhteensä 169 luokiteltua pohjavesialuetta, ne on luokiteltu vesienhoitolain (1299/2004) mukaisesti uusiin pohjavesialueluokkiin 1, 1E, 2, 2E ja E. Pohjois-Savon pohjavesialueiden yhteenlaskettu pinta-ala on noin 370 km² ja arvio alueilla muodostuvan pohjaveden määrästä noin 240000 m³/vrk. Maakunnan kaikkien pohjavesialueiden määrällinen tila on hyvä. Merkittävimmät pohjavesiriskiä aiheuttavat tekijät ovat tie- ja rataliikenteen aiheuttamat päästöt sekä pilaantuneet maa-alueet. Pohjois-Savossa 9 pohjavesialuetta on nimetty riskialueeksi ja niistä yhden, Siilinjärven Harjamäki-Kasurilan pohjavesialueen, kemiallinen tila on arvioitu huonoksi kohonneiden kloridipitoisuuksien takia. Toimenpideohjelmissa esitetyt toimenpiteet on jo saatu toteutettua mutta kloridipitoisuuksien kääntyminen laskuun voi viedä kymmeniä vuosia. Kärängänmäen pohjavesialuetta uhkaa luokittuminen huonoon kemialliseen tilaan, mikäli kloridin pitoisuustrendi jatkuu nousevana. Toimenpiteet tienpidossa on täälläkin jo tehty.

Pohjois-Savolle on tyypillistä vesistöjen suuri määrä. Iisalmen reitin järvet ovat pääosin matalia ja tummavetisiä ja osa niistä on luontaisesti runsasravinteisia. Nilsin reitinkin vesistöt ovat pääosin tummavetisiä. Täällä sijaitsevat maakunnan merkittävimmät jokivesistöt. Siilinjärvellä on muutamia runsaskalkkisia ja –ravinteisia järviä, mutta Sonkajärven ja Rautavaaran seudulla vesistöt ovat karuja ja latvajokia vaivaa tulvakausten happamuus. Juojärven reitti on maakunnan vähäkuormitteisinta aluetta. Maatalousmaan osuus on vain 3 % eikä suuria asutuskeskittymiä ole. Juojärven reitin ohella myös Sorsaveden alue on vähäkuormitteinen. Vesistöt ovat siellä pääosin melko syviä ja kirkasvetisiä. Kallaveden alue on vesistörikkainta Pohjois-Savossa, vesialan osuus on 26 % ja alueelle sijoittuu vesistöreitti Maaninkajärvestä Unnukkaan mukaan lukien Suvasvesi. Alueella asuu yli puolet maakunnan väestöstä. Rautalammin reitti on pääosin varsin vähäkuormitteinen ja karu vesistöalue, joka on valtakunnallisella tasolla luettu erityissuojelua vaativiin vesistöihin. Myös vesirakentamisen suhteen valtaosa reitistä on luonnontilainen eikä merkittäviä kalojen vaellusesteitä ole.

Ympäristövaikutuksiltaan merkittävimpiä elinkeinoaloja Pohjois-Savossa ovat maa- ja metsätalous, metsäteollisuus, metalliteollisuus, kemianteollisuus sekä elintarvike- ja kaivosteollisuus.

Maa- ja metsätalouden kuormitus näkyy voimakkaimmin Iisalmen reitillä. Maatalouden erityispiirteinä ovat erityisesti Ylä-Savossa ja Nilsin reitillä maidontuotanto ja etelämpänä marjanviljely. Maidontuotanto on Pohjois-Savossa ELY-keskuksista toiseksi suurin Pohjois-Pohjanmaan jälkeen. Marjantuotannossa Pohjois-Savo on kärkisijalla ja vastaa neljäsosasta maan marjantuotannosta.

Puunjalostus-, kaivos- ja kemianteollisuus, turvetuotanto, kalankasvatus sekä taajamien jätevedet kuormittavat paikallisesti vesistöjä. Merkittävimmät pistekuormittajat ovat ympäristönsuojelulain nojalla ympäristölupavelvollisia ja velvoitettu kuormituksen ja ympäristövaikutusten tarkkailuun. Pohjois-Savossa on ympäristö tai vesilupiin perustuvia ELY-keskuksen valvomia velvoitetarkkailuja yhteensä lähes 140 toiminnolla, kun huomioon otetaan pintavesiin kohdistuvat tarkkailut. Monet näistä kuuluvat yhteistarkkailuihin, esimerkiksi turvetuotannon yhteistarkkailuun kuuluu lähes 50 tuotantoalueen vesistötarkkailut. Muita

yhteistarkkailuja ovat mm. Kallaveden, Haukiveden, Juurusveden ja Rautalammin reitin yhteistarkkailut sekä viisi pienempää yhteistarkkailua. Näiden lisäksi lisälmen reitin alueella Kiuruveden, Poroveden ja Onkiveden alueen puhdistamoiden vesistötarkkailuista tehdään yhteiset vuosiraportit. Vesistötarkkailupaikkoja on Pohjois-Savossa yhteensä noin 570 kpl. Tarkkailupaikkoja on yli sadassa järvessä ja lähes 70 joki-/virtapaikalla, lisäksi lukuisissa puroissa ja ojissa. Esimerkiksi yhdyskuntakuormitusta kohdistuu yli kahteenkymmeneen järveen ja muutamaan virtavesipaikkaan. Suureen osaan veloitetarkkailuista kuuluu myös - tai joissakin tapauksissa pelkästään - pohjavesien laadun tarkkailua. Poikkeus- ja ympäristövahinkotilanteissa toteutetaan ylimääräistä tarkkailua.

Merkittävimmät teollisuuslaitokset ovat Siilinjärvellä sijaitseva Länsi-Euroopan ainoa apatiittikaivos ja sen yhteydessä toimivat kemian- ja lannoitetehtaat sekä Varkaudessa ja Kuopiossa sijaitsevat puunjalostuslaitokset. Pohjois-Savon alueella on myös muuta kaivos- ja rikastustoimintaa, useita suuriakin elintarvike- ja metalliteollisuuslaitoksia sekä sotilas- ja siviili-ilmailukenttä. Leppävirran kunnan alueella sijaitsee Itä-Suomen kunnallisten jätehuoltoyhtiöiden yhteisesti omistama Riikinvoima Oy:n jätteenpolttolaitos, missä käsitellään nykyisin pääosa alueen yhdyskuntajätteistä. Kaatopaikalle loppusijoitettavan jätteen määrä on jyrkästi vähentynyt, mutta Pohjois-Savossa toimii edelleen kolme alueellista jätekeskusta sisältäen myös kaatopaikkatoiminnot. Näiden lisäksi teollisuudella on omia jätteenkäsittelyalueitaan. Eläinmäärä maito- ja lihatuotantotiloilla on jatkuvasti kasvanut. Ympäristönsuojelulain muutoksen myötä suuri osa eläinsuojien valvonnasta on siirtynyt kunnille, jonka vuoksi ELY-keskuksen valvonnassa on nyt 22 eläinsuojaa. Lisäksi turvetuotantoalueita on Pohjois-Savossa runsaasti, yhteensä 55 aluetta, joiden määrä on viime vuosina laskenut merkittävästi.

Pohjois-Savon vesienhoidon toimenpideohjelmassa on esitetty, että kaikilla yhdyskuntien jätevedenpuhdistamoilla riskinhallinta- ja häiriötilannesuunnitelmat tullaan päivittämään tai päivytystarve vähintään arvioidaan vesienhoitokauden 2022-2027 aikana. Vesiympäristölle vaarallisten ja haitallisten aineiden tarkkailuohjelma arvioidaan päivitettävän yhdellä puhdistamolla. Toimenpiteitä viemäreiden vuotovesien vähentämiseksi ja sekaviemäroinnistä luopumiseksi tullaan tekemään lähes kaikissa kunnissa. Ravinteiden poiston tehostaminen Green Deal- vesiensuojelusopimuksen keinoin arvioidaan toteutuvan isoimmilla puhdistamoilla.

Teollisuuslaitosten osalta kaudella 2022–2027 edellytetään riskienhallinta- ja häiriötilanteisiin liittyvien suunnitelmien ajantasaisuutta, riskienvähentämistoimien mitoitusta ja toteutusta toimintaympäristö huomioiden sekä vesiympäristölle haitallisten- ja vaarallisten aineiden hallinnan tehostamista.

Kaivosteollisuudessa on tärkeää, että toiminnanharjoittajat päivittävät vesitaselaskelmiaan riittävän allastilavuuden varmistamiseksi niin normaali- kuin poikkeustilanteessa, sillä ilmastomuutoksen myötä sademäärät tulevat kasvamaan ja rankkasateet voimistuvat. Myös lopetettujen kaivosten jälkihoitoa ja päästöjen käsittelyä on syytä edelleen kehittää.

Kalankasvatuksen osalta ei esitetä varsinaisia uusia vesienhoitotoimenpiteitä, mutta kaksi verkkoallaslaitoksen ympäristölupaa tulee tarkistettavaksi ja tässä yhteydessä vesistövaikutukset tullaan ottamaan tarkempaan tarkasteluun.

Turvetuotannossa on edelleen odotettavissa tuotantopinta-alan vähenemistä, vaikka myös uusia tuotantoalueita avataan. Olemassa olevien turvetuotantoalueiden vesienkäsittely on Pohjois-Savossa jo hyvällä tasolla. Uusilla turvetuotantoalueilla vesienkäsittelynä on ympärivuotinen tehostettu vesienkäsittely, yleensä pintavalutuskenttä. Alle 10 hehtaarin turvetuotantoalueilla on kuitenkin mahdollista, että vesienkäsittelynä on pelkkä

laskeutusallaskäsittely ja virtaamansäätö. Valvonnassa tullaan keskittymään erityisesti vesienkäsittelyjärjestelmien ympärivuotisen toimintavarmuuden varmistamiseen. Pohjois-Savossa on lisäksi pyritty edistämään mallintamisen käyttöä turvetuotantoalueiden kuormituksen arvioinnissa.

Pohjavesialueilla on useita taajamia ja liikenneväyliä samoin kuin myös maa-ainesten ottoalueita. Tämä lisää pohjaveden pilaantumisriskiä ja sitä kautta suojelusuunnitelmien päivittämisen tarpeellisuutta.

Pohjois-Karjala

Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen toimialueeseen kuuluu 13 kuntaa, joista viisi on kaupunkeja (Joensuu, Lieksa, Nurmes, Outokumpu ja Kitee). Maakunnassa asuu yhteensä noin 163 600 asukasta ja asukastiheys on 9,03 asukasta/km² (koko suomi 18,2 lähde Tilastokeskus). Maakunnan kokonaispinta-ala on 22 904 km², josta vesipinta-alaa on noin viidennes (18 %). Pielinen on maakunnan suurin järvi. Maakunnan luokitellusta järvipinta-alasta on erinomaisessa tai hyvässä tilassa 93 %. Jokimuodostumista hyvään tilaan luetaan noin 83 % niiden pituuden perusteella tarkasteltuna.

Pohjois-Karjalan alueella on 1-, 1E-, 2- ja 2E-luokan pohjavesialueita yhteensä 341 kpl, joiden yhteenlaskettu pinta-ala on 1245,93 km² ja arvioitu muodostuvan pohjaveden määrä 615 734 m³/vrk. Merkittävimmät pohjavesiriskiä aiheuttavat tekijät ovat pilaantuneet maa-alueet ja historialliset pilaantumiset, liikenne ja tienpito, asutus ja maankäyttö, teollisuus ja yritystoiminta, maa-ainesten otto sekä maatalous. Maakunnassa viisi pohjavesialuetta on nimetty riskialueeksi ja niistä kolmen kemiallinen tila on arvioitu huonoksi. Kontiolahden Kulhon pohjavesialueella maa-ainesten otto on merkittävästi laajentunut 2010-luvulta alkaen ja alueella sijaitsevalla pohjavedenottamolla on raakaveden nikkelipitoisuus kohonnut merkittävästi. Tämän vuoksi Kulhon alueen kemiallinen tila on arvioitu huonoksi. Kontiolahden Lykynlammen pohjavesialueella Joensuun lentokentän liukkauden torjuntaan käytettiin aiemmin ureaa, joka johti alueen pohjaveden nitraattitason kohoamiseen. Edelleen Lykynlammen pohjavesialueen kemiallinen tila on arvioitu huonoksi kohonneiden ammoniumtyppi- ja nitraattipitoisuuksien vuoksi, jotka johtuvat tästä historiallisesta pilaantumisesta. Ilomantsin Sonkajan pohjavesialueella, pohjavedenottamon raakavedessä on aiemmin todettu torjunta-aineita, jotka ovat peräisin historiallisesta pilaantumisesta eli torjunta-aineiden aiemmasta käytöstä viljelyssä. Torjunta-aineiden esiintymisen vuoksi pohjavesialueen kemiallinen tila on edelleen arvioitu huonoksi. Outokummun pohjavesialueet Onkilammensärkät ja Saari-Oskamo on nimetty selvityskohteiksi mahdollisten kaivosteollisuuden vaikutuksien ja riskien vuoksi.

Pohjois-Karjalalle on tyypillistä vesistöjen suuri määrä. Ihmisen toiminnoista aiheutuvasta ravinteiden huuhtoumista suurin osa on peräisin hajalähteistä, erityisesti kuten maa- ja metsätaloudesta. Tämä on useilla vesistöalueilla havaittavissa vesistöjen tilassa. Turvetuotanto, puunjalostus-, ja kaivosteollisuus sekä taajamien jätevedet kuormittavat paikallisesti vesistöjä. Ympäristövaikutuksiltaan merkittävimpiä toimialoja Pohjois-Karjalassa ovat metsäteollisuus (erityisesti kemiallinen metsäteollisuus) ja kaivosteollisuus.

Ekologiselta tilaltaan heikentyneitä vesistöjä ovat muun muassa yhdyskuntajätevesien kuormittamat Kiteenjärvi, Ilomantsinjärvi ja Lahdenjoki, turvetuotannon kuormittamat Humalajoki ja Piimäjoki-Myllyjoki sekä kaivosten alapuoliset Viinijärvi (länsiosa), Kirkkojoki-Viinijoki ja Huutojoki. Outokummun Sysmäjärveen kohdistuu kaivosteollisuuden ja

yhdyskuntien päästöjä. Kaivosteollisuudesta vesiin johdetaan myös raskasmetallipäästöjä, joiden seurauksena kemiallinen tila on huono useassa vesistössä ympäristölaatusnormin ylittävän nikkelipitoisuuden vuoksi. Vesienhoidon toimenpiteinä esitetään lainsäädännön ja lupien velvoitteiden lisäksi jätevesien käsittelyn tehostamista Joensuun Kuhasalon ja Tohmajärven Kemien puhdistamoilla sekä kaivannaisteollisuudessa toimia vesiympäristölle haitallisten aineiden päästöjen vähentämiseksi ja vanhojen kaivostoimintojen päästölähteiden kartoittamiseksi.

Ympäristö- tai vesilupiin perustuvia vesistöjen velvoitetarkkailuja on 55 kpl, joista 7 on yhteistarkkailuja. Kussakin yhteistarkkailuohjelmassa on mukana useita (3-4 kpl) toiminnanharjoittajia. Yhteistarkkailuohjelmat ovat seuraavat: Lieksanjoen ja Mönninselän vesistön yhteistarkkailu, Kiteenjärven, Ätäskön, Humalajoen ja Sopensuon kaatopaikan vesien yhteistarkkailu, Pielisjoen Pyhäselän yhteistarkkailu, Pohjois-Viinijärven yhteistarkkailu, Puhoksen alueen vesistöjen yhteistarkkailu, Vuonosjoen-Heposelän alueen yhteistarkkailu ja Huutojoen, Papinsuonojan ja Pielisen yhteistarkkailu.

Maakunnan ilmanlaatua on selvitetty bioindikaattoritutkimuksilla, joita on tehty noin 10 vuoden välein. Viimeisin tutkimus valmistui vuoden 2021 alkupuolella. Tutkimuksen mukaan ilmanlaatu on kokonaisuudessaan erittäin hyvä, joskin joillakin koealoilla havaittiin lievää muutosta lajistossa huonompaan suuntaan (<https://www.doria.fi/handle/10024/181470>). Melun osalta maakunnan alueella ei ole tehty yhteistarkkailuja.

Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen toiminta-alueella suurimmat riskit ympäristön pilaantumiseen liittyvät merkittäviin poikkeustilanteisiin ja ympäristövahinkoihin tuotantolaitoksilla tai maantie-, raide ja vesiliikenteessä. Alueella on useita lähiympäristön tai alapuolisen vesistön kannalta herkkiä toimintoja, joissa kuormituksen lisääntyminen voi aiheuttaa ympäristön tilan huonontumista tai kohtuutonta haittaa tai räsytystä asutukselle tai muulle alueen käytölle. Valvonta osaltaan vähentää laitosten tavanomaisen toiminnan ympäristöön kohdistamaa kuormitusta ja päästöjä, mutta lisäksi ennalta ehkäisee merkittävien poikkeustilanteiden ja ympäristöonnettomuuksien riskiä.

Kuva 1. Itäisten ELY-keskusten toiminta-alue (Vesa Väisänen, ESAELY).

3 Valvonnan organisointi ja voimavarat

Ympäristölainsäädännön valvonta kuuluu Pohjois-Karjalan ELY-keskuksessa Y-vastuualueen ympäristövastuuyksikön tehtäviin. Valvonnan järjestämisestä ja voimavarojen käytöstä vastaa ympäristövastuuyksikön päällikkö yhdessä Y-vastuualueen johtajan kanssa. Yksikkö hoitaa valvonnan lisäksi ympäristönsuojelun edistämistehtäviä. Valvontasuunnitelmassa käsiteltyjä tehtäviä hoitaa yksikössä kahdeksan henkilöä.

Kullekin valvottavalle laitokselle tai toiminnolle on nimetty vastuuvälvoja. Suurissa laitoksissa tai laitostekonaisuuksissa voi olla vastuuvälvojan lisäksi sektorivälvoja esimerkiksi ilmansuojelun, vesiensuojelun tai kemikaaliasioiden osalta. Monet valvonta-asiat, kuten luvanvaraisia toimintoja koskevat lausunnot, ratkaistaan esittelystä ja laitoksen vastuuvälvoja toimii laitosta koskevien asioiden esittelijänä. Valvonta-asioiden ratkaisuvastuu on jaettu työjärjestyksen mukaisesti. Eri toimialojen asiantuntijatiimit kokoontuvat tarvittaessa keskustelemaan toimialojen ajankohtaisista valvonta-asioista ja valvontatoimenpiteiden linjauksista. Yksikössä järjestetään säännöllisesti valvontapalavereita, joissa käydään läpi ajankohtaisia valvontaan liittyviä asioita.

Valvontaviranomainen voi asettaa tehtävät tärkeysjärjestykseen, jos se on välttämätöntä tehtävien hoitamiseksi asianmukaisesti (YSL 167 §). ELY-keskukset joutuvat priorisoimaan valvontaa vaikutusten merkittävyyden ja kiireellisuuden perusteella. Valvontaa kehitetään voimavarojen mukaan ja Itä-Suomen alueella tehdään valvonnassa aktiivista yhteistyötä resurssien ja asiantuntijavoimavarojen turvaamiseksi. Valvontaan käytettävää työaikaa seurataan työntekijöiden Kieku-järjestelmään kirjaamien tietojen avulla. Taulukossa 1 on

esitetty ELY-keskuksissa käytössä olevat keskimääräiset resurssit (henkilötyövuotta) vuosina 2020 - 2022 kuhunkin valvontatehtävään. Valtion tuottavuusohjelman seurauksena myös ELY-keskusten toimintamenomäärärahoja vähennetään merkittävästi, mikä vaikuttaa myös valvontaan käytettävissä olevaan resurssiin. Tehtäviä joudutaan siten priorisoimaan entistä voimakkaammin, mikä voi vaikuttaa erityisesti käsittelyaikoja pidentävästi.

Taulukko 1. ELY-keskusten keskimääräiset resurssit (henkilötyövuotta) vuosien 2020 - 2022 aikana eri valvontatoimiin

	Etelä-Savo	Pohjois-Karjala	Pohjois-Savo
Jätelain valvonta	0,1	0,4	0,2
Kemikaalilain valvonta	0,1	0,1	0,1
PIMA-valvonta	0,9	0,2	0,6
Ympäristölupavalvonta	2,3	3,1	4,0
Ympäristövalvonta yleinen	1,8	1,1	2,2

Vuosittain laadittavassa valvonnan vuosikertomuksessa kuvataan edellisen kauden valvontaohjelman tavoitteiden toteutuminen (YSA 30 §). Vuosikertomuksessa tuodaan esille valvonnan tunnuslukuja ja erilaisten valvontatoimenpiteiden toteumatietoja.

4 Tietojärjestelmät

Sähköiset tietojärjestelmät ovat käytännön valvontatyön kannalta tärkeitä työkaluja. Valvonnan tukena toimivien tietojärjestelmien tiedot pidetään ajantasaisina. Kaikki ELY-keskuksille saapuvat ja ELY-keskuksilta lähtevät asiakirjat tallennetaan USPA-asianhallintajärjestelmään. ELY-keskuksilla on käytössä ympäristönsuojelun valvonnan ja kuormituksen tietojärjestelmä YLVA (<https://www.ely-keskus.fi/web/ylva/etusivu>), johon tallennetaan tietoja ympäristönsuojelulain, jätelain ja merenkulun ympäristönsuojelulain perusteella lupavelvollisista, ilmoituksenvaraisista tai rekisteröitävistä toiminnoista ja näiden päästöistä. YLVAan sisältyvät myös ELY-keskusten ylläpitämä jätehuoltorekisteri, Maaperän tilan tietojärjestelmä MATTI ja jätteiden hyödyntäminen maarakentamisessa -kohteet (ns. MARA-ilmoitusten käsittely).

Ympäristöhallinnon keräämää ja tuottamaa tietoa ympäristöstä kootaan ympäristötiedon hallintajärjestelmä Herttaan. Hertta sisältää tietokokonaisuudet muun muassa vesivaroista, vesistötöistä, pintavesien tilasta, pohjavesistä ja ympäristön kuormituksesta sekä karttapalvelun. Suurin osa vaikutustarkkailujen tuloksista tallennetaan Hertta-tietojärjestelmän rekistereihin. Valvottavat vesistörakentamishankkeet viedään Hertan vesistötöiden tietojärjestelmään (VESTY). Hertta-järjestelmä on osin avointa tietoa ja tarkasteltavissa OIVA-palvelun kautta (https://www.syke.fi/fi-FI/Avoin_tieto/Ymparistotietojarjestelmat).

5 Valvonnan tavoitteet ja tehtävät

Ympäristövalvonnan avulla seurataan toimintojen lainmukaisuutta, pyritään estämään päästöjä ympäristöön ja ehkäisemään päästöistä aiheutuvia haitallisia ympäristövaikutuksia. Valvonnalla varmistetaan, että laitokset toimivat ja vesitaloushankkeet toteutetaan niitä koskevien lakien, asetusten, lupien, ilmoitusten ja muiden päätösten mukaisesti. Ympäristönsuojelulain valvonnalla pyritään vähentämään päästöjä pinta- ja pohjavesiin, ilmaan

ja maaperään, edistämään meluntorjuntaa ja vähentämään haitallisten aineiden käyttöä. Vesilain valvonnalla turvataan vesitaloushankkeiden toteuttamisessa riittävä vesiensuojelun taso ja luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen.

Valvonnan yhteydessä välitetään toiminnanharjoittajille tietoa ympäristölainsäädännöstä ja sen muutoksista ja niiden toiminnoille asettamista vaatimuksista, ympäristön pilaantumisherkyydestä, toiminnan ympäristövaikutuksista, parhaasta käyttökelpoisesta tekniikasta (BAT) ja ympäristön kannalta parhaista käytännöistä (BEP). Valvontaa tehdään suunnitelmallisesti ja riippumattomasti, ja siinä pyritään keskittymään ympäristövaikutuksiltaan merkittäviin ja ympäristön pilaantumisen ehkäisemisen kannalta keskeisiin valvontatehtäviin. Valvonnassa korostetaan puolueettomuutta, tasapuolista kohtelua, kohtuullisuusperiaatetta, avoimuutta sekä hyvää asiakaspalvelua.

Valvontaviranomaisen on järjestettävä ympäristönsuojelulain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten valvonta niin, että valvonta on laadukasta, säännöllistä ja tehokasta ja perustuu ympäristöriskien arviointiin (YSL 167 §). Valvontatyötä tehdään tiiviissä yhteistyössä ELY-keskuksen eri yksiköiden asiantuntijoiden kanssa. Valvontatehtäviin osallistuu vastuvalvojien lisäksi muun muassa luonnonsuojelun, pohjavesien, vesistövaikutusten ja alueidenkäytön asiantuntijoita. Yhteistyötä tehdään lisäksi alueen kuntien ja muiden viranomaisten kuten Tukesin sekä pelastusviranomaisen kanssa. Yhteistyötä on kuvattu tarkemmin luvussa 17 Viranomaisyhteistyö ja tiedottaminen.

Ympäristövalvontaan sisältyy sekä ennakkovalvontaa että jälkivalvontaa. **Ennakovalvontaa** tehdään ennen luvan- tai ilmoituksenvaraisen toiminnan aloittamista ja siihen liittyviä tehtäviä ovat esimerkiksi luvan tarpeen arvioinnit, aluehallintovirastolle ja kunnille lupahakemuksista annettavat lausunnot, osallistuminen lupakäsittelyä edeltäviin ennakkoneuvotteluihin ja AVIn laitoskäynteihin sekä tarvittaessa muutoksenhaku päätöksiin. Myös ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (YVA) viranomaistehtäviin osallistuminen on osa ennakkovalvontaa. Ennakovalvontaan kuuluu myös toiminnanharjoittajien tiedottaminen lainsäädännön vaatimuksista ja muutoksista, toiminnan ympäristövaikutuksista sekä toimialan parhaasta käyttökelpoisesta tekniikasta.

Jälkivalvonta puolestaan käsittää valvontaviranomaisen toimet ympäristölainsäädännön sekä lupapäätösten ja -määräysten noudattamisen valvomiseksi toiminnan aikana ja toiminnan lopettamisen jälkeen. Ympäristölupavolvollisten laitosten **suunnitelmallista** jälkivalvontaa tehdään valvontaohjelman mukaisin määräaikaistarkastuksin, laitosten vuosi-, osavuosi- ja kuukausiraportteja ja tarkkailutuloksia tarkistamalla sekä lupapäätöksissä tai valvonnassa määrättyjä suunnitelmia ja selvityksiä käsittelemällä. Jätelain, kemikaalilain ja merenkulun ympäristönsuojelulain mukainen valvonta tapahtuu ympäristöluvanvaraisten toimintojen osalta ympäristönsuojelulain mukaisen lupavalvonnan yhteydessä. Suunnitelmallisen valvonnan lisäksi jälkivalvonnassa tehdään **reaktiivista** valvontaa, jossa käsitellään muun muassa erilaisia poikkeuksellisiin tilanteisiin liittyviä häiriöilmoituksia ja yleisöilmoituksia, tehdään tarkastuksia rikkeiden vuoksi sekä hoidetaan onnettomuustilanteita.

ELY-keskuksen tehtävänä toimialueellaan on myös **yleisen edun valvonta**, mikä tarkoittaa yksityistä intressiä laajemman kokonaisuuden valvontaa. Yleisen edun valvonnan katsotaan edustavan kaikkia haitankärsijöitä ja sen tavoitteena on ympäristön- ja luonnonsuojelua koskevassa lainsäädännössä asetettujen tavoitteiden turvaaminen. Yleisen edun valvontaa toteutetaan sekä ennakkovalvonnassa että jälkivalvonnassa muun muassa antamalla lausuntoja lupahakemuksista aluehallintovirastolle ja kuntien ympäristönsuojeluviranomaisille sekä hakemalla tarvittaessa muutosta näiden antamiin päätöksiin. ELY-keskus käyttää osaltaan yleisen edun puhevaltaa ympäristönsuojelulain mukaisessa päätöksenteossa, hallintotuomioistuimissa, aluehallintovirastoissa ja muissa viranomaisissa. Lisäksi ELY-keskus

toimii ympäristönsuojelulakia (YSL 188 § 2 mom.), jätelakia (JL 136 § 2 mom.) ja vesilakia (VL 16:5) koskevista rikosasioista asianomistajana, jos yleistä etua on loukattu.

ELY-keskus myös käsittelee ympäristönsuojelulain mukaisesti tietyistä ympäristöhaittaa aiheuttavista kertaluonteisista toiminnoista tehtäviä ilmoituksia sekä valvoo näiden toteuttamista (esim. pilaantuneen maaperän ja pohjaveden puhdistamiseen liittyvät ilmoitukset sekä eräiden jätteiden hyödyntämisestä maarakentamisessa annetun valtioneuvoston asetuksen ([843/2017](#), jäljempänä MARA-asetus) mukaiset jätteiden hyödyntämistä maarakentamisessa koskevat ilmoitukset). ELY-keskukselle kuuluvia jätelain valvonnan tehtäviä ovat lisäksi muun muassa jätteenkuljettajien jätehuoltorekisterihakemusten käsittely ja näiden toimintojen valvonta. Vesilain valvontaa ELY-keskus tekee muun muassa käsittelemällä vesilain mukaisia ennakkoilmoituksia, tekemällä luvan tarpeen arviointoja (ennakkovalvonta) ja valvomalla ympäristön kannalta merkittäviä hankkeita (jälkivalvonta).

Valvontaviranomaisella on velvollisuus ryhtyä toimiin mahdollisen lainvastaisen tilanteen korjaamiseksi. Asia voi tulla vireille eri tavoin, kuten yleisöilmoituksesta, toiminnanharjoittajan omasta ilmoituksesta tai viranomaisen aloitteesta. Valvonnalliset toimenpiteet valitaan tilanteen vakavuuden, syiden ja seurausten perusteella. Tavanomaisia keinoja ovat selvityksen pyytäminen, tarkastus, kehoitus sekä määräys tai kielto. Valvonnassa esiin tulevat ongelmat ratkaistaan ensisijaisesti toiminnanharjoittajaa ja haitankärsijää kuulemalla, neuvottelemalla ja korjaavista toimenpiteistä sopimalla. Mikäli asiaan ei saada ratkaisua edellä mainituilla keinoilla, käytetään hallinnollisena keinona kehoitusta ja sen jälkeen tarvittaessa hallintopakkoa. Tarvittaessa ELY-keskus tekee tutkintapyynnön poliisille. Näitä menettelyitä on kuvattu tarkemmin luvussa 16 Hallintopakkomenettely ja tutkintapyyntö.

Akuutteihin valvontatapauksiin, kuten laitosten häiriötilanteisiin ja niistä tehtäviin ilmoituksiin, lupaehtojen rikkomisiin, ympäristövahinkoihin ja yleisöilmoituksiin pyritään reagoimaan valvonta-asioiden käsittelylle ympäristövalvonnan ohjeessa (liite 2) asetettujen tavoitteellisten määräaikojen puitteissa, jotka on esitetty taulukossa 2. Asioiden käsittelyssä ja priorisoinnissa huomioidaan tilanteesta aiheutuvat ympäristövaikutukset ja ympäristöriskit.

Taulukko 2. Valvonta-asioille asetetut tavoiteajat.

Asia	Käsittelyn enimmäisaika
Vuosi-ilmoitus	90 vrk
Osavuosi-/kuukausi-ilmoitus	30 vrk
Päästöraja-arvon ylitykseen puuttuminen	14 vrk
Häiriöilmoituksen käsittely	ilmoituspäivä + 3 työpäivää
Yleisöilmoituksen käsittely	30 vrk

6 Valvonnan maksullisuus

ELY-keskusten tekemä ympäristönsuojelulain, jätelain ja vesilain mukainen valvonta on osittain maksullista (YSL 205 §, JL 144 §, VL 3:11 §). Tärkeimmät ympäristönsuojelulain ja jätelain mukaiset suoritteet on koottu taulukkoon 3.

Taulukko 3. ELY-keskuksen ympäristönsuojelulain ja jätelain mukaisia maksullisia suoritteita.

Ympäristönsuojelulain (527/2014) mukaiset suoritteet:
Valvontaohjelmaan perustuva luvanvaraisen tai rekisteröitävän toiminnan määräaikaistarkastus
Vuosi-, osavuosi- ja kuukausiraporttien tarkastaminen
Onnettomuus-, haitta- tai rikkomustilanteeseen liittyvä tarkastus (YSL 169 §)
Kiellon, määräyksen tai toiminnan keskeyttämisen vuoksi tehty tarkastus (YSL 175, 176 ja 181 §)
Tilapäistä melua tai tärinää aiheuttavasta toiminnasta tehtävän ilmoituksen käsittely (YSL 118 §)
Poikkeuksellisesta tilanteesta tehtävän ilmoituksen käsittely (YSL 123 §)
Pilaantuneen maaperän ja pohjaveden puhdistamisesta tehtävän ilmoituksen käsittely (YSL 136 §)
Pilaantuneen maaperän ja pohjaveden puhdistamisesta tehdyn päätöksen valvontatoimet (YSL 136 § 2 mom.)
Ympäristönsuojelun tietojärjestelmään merkitseminen
Tarkkailusuunnitelman tai sen muutoksen hyväksyminen
Jätelain (646/2011) mukaiset suoritteet:
Päätös jätehuoltorekisteriin hyväksymisestä (JL 96 §)
Jätehuoltorekisteriin hyväksymistä koskevan päätöksen muuttaminen tai tarkistaminen (JL 97 §)
Jätehuoltorekisteriin merkityn jätteenkuljettajan tai -välittäjän vuosiraportin tarkastaminen
Vesilain (587/2011) mukaiset suoritteet:
Tarkkailusuunnitelman hyväksyminen (3:11 §)

Mikroyrityksiltä perittävien valvontamaksujen on oltava kohtuulliset ottaen huomioon toiminnan laajuus ja luonne (YSL 206 §, JL 144 a §). Mikroyrityksellä tarkoitetaan taloudellista toimintaa harjoittavaa luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jonka palveluksessa on vähemmän kuin 10 työntekijää ja jonka vuosiliikevaihto tai taseen loppusumma on enintään 2 miljoonaa euroa.

Maksujen periminen perustuu valtion maksuperustelakiin (150/1992) ja maksujen suuruus kyseistä vuotta koskevaan maksuasetukseen (valtioneuvoston asetus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, työ- ja elinkeinotoimistojen sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen maksullisista suoritteista). Valvontamaksutulot ohjataan valvonnasta vastaavan yksikön käyttöön.

7 Lausunnot

Aluehallintovirasto pyytää ELY-keskukselta lausuntoja vireille tulleista ympäristölupahakemuksista (YSL 42 §) ja vesilain mukaisista lupahakemuksista (VL 11:6). ELY-keskus antaa aluehallintovirastolle lausuntoja myös maa-aineslain ja ympäristönsuojelulain mukaisista yhteiskäsittelylupahakemuksista.

Myös kunnat pyytävät ELY-keskukselta lausuntoja. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tulee pyytää ympäristölupahakemuksesta lausuntoa ELY-keskukselta silloin, kun toimintaa ollaan sijoittamassa tärkeälle tai muulle vedenhankintakäyttöön soveltuvalla pohjavesialueella (YSA 12 §). Maa-ainesten ottoa koskevasta lupahakemuksesta kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tulee pyytää ELY-keskukselta lausuntoa, mikäli alueella on valtakunnallista tai muutoin huomattavaa merkitystä luonnonsuojelun kannalta, alueella on merkitystä vesiensuojelun kannalta tai aineiden ottaminen vaikuttaa välittömästi toisen kunnan

alueeseen (MAL 7 §) tai jos hakemus koskee ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa tarkoitettua hanketta (MAL 13 §). ELY-keskus antaa tarvittaessa lausuntoja kunnille myös kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen ratkaistavissa olevista ympäristönsuojelulain ja maa-aineslain mukaisista yhteislupahakemuksista. Kunnat voivat pyytää ELY-keskukset lausuntoa myös muissa lupa-asioissa.

Lausunnon antamisen tarve ratkaistaan tapauskohtaisesti. ELY-keskus antaa aluehallintovirastolle pääsääntöisesti aina lausunnon lupahakemuksesta, ellei hanketta katsota ympäristövaikutuksiltaan vähäiseksi, hankkeella ei katsota olevan vaikutuksia yleiseen etuun tai käsiteltävästä asiasta ei ole välitettävissä lupaviranomaiselle oleellista lisätietoa. ELY-keskus tuo lupahakemuksista annettavissa lausunnoissa esiin yleisen edun näkökulman sekä keskittyy käsiteltävän asian kannalta olennaisen tiedon välittämiseen. Lausunnoissa huomioidaan ympäristönsuojelun lisäksi luonnonsuojelun, vesiensuojelun ja vesien- ja merenhoitosuunnitelmien, pohjavesiensuojelun sekä alueidenkäytön näkökulmat ja tavoitteet. ELY-keskus ottaa lausunnoissa huomioon myös toimintaa koskevat jätelain mukaiset velvoitteet. Tarvittaessa lausutaan tai tehdään päätös myös mahdollisesta YVA-menettelyn tarpeesta. ELY-keskus ottaa lausunnossaan kantaa lupahakemuksessa esitettyjen selvitysten riittävyyteen ja hankkeen ympäristövaikutuksiin. Lausunnossa tuodaan myös esiin mahdolliset yhteisvaikutukset alueen muiden luvanvaraisten toimintojen tai hankkeiden kanssa. Jos kyseessä on olemassa oleva toiminta, esitetään lausunnossa kooste toiminnan ympäristövaikutusten kannalta olennaisesta valvontahistoriasta (muun muassa häiriötilanteet ja yleisöilmoitukset). Jos toiminnanharjoittaja on esittänyt lupahakemuksen yhteydessä tarkkailusuunnitelman, kiinnitetään lausunnossa huomiota tarkkailun toteuttamiseen, kuten mitattaviin parametreihin, mittaustiheyteen, mittausten menetelmiin ja niille asetettaviin laatuvaatimuksiin sekä tarkkailupisteiden sijaintiin.

Lupapäätöksiä koskevissa valitusasioissa ELY-keskus antaa lausuntoja ja vastineita Vaasan hallinto-oikeudelle ja korkeimmalle hallinto-oikeudelle.

Lupaviranomaisten lisäksi ELY-keskus antaa lausuntoja monelle muulle viranomaistaholle, kuten asiantuntijalausuntoja Tukesille ja poliisille sekä säädöslausuntoja ministeriöille. Lausuntoja annetaan kunnille myös muun muassa kuntien ympäristönsuojelumääräyksistä (YSL 203 §) ja pohjavesien suojelusuunnitelmia koskevista ehdotuksista (laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä 1299/2004 10 f §). Alueellisille jätehuoltoviranomaisille ELY-keskus antaa lausuntoja kunnallisista jätehuoltomääräyksistä (JL 92 §). Viranomaisten lisäksi ELY-keskus antaa lausuntoja toiminnanharjoittajille muun muassa luvan muuttamisen tarpeen arviointeihin liittyen.

8 Muutoksenhaku

Ympäristönsuojelulain ja vesilain nojalla annettuun viranomaisen päätökseen sekä maa-aineslain ja ympäristönsuojelulain mukaisiin yhteiskäsittelylupapäätöksiin saa hakea muutosta valittamalla Vaasan hallinto-oikeuteen (YSL 190 §, VL 15:1, MAL 20 §).

ELY-keskus käy läpi toimialuettaan koskevat Itä-Suomen aluehallintoviraston myöntämät ympäristö- ja vesilupapäätökset sekä maa-aineslain ja ympäristönsuojelulain mukaiset yhteiskäsittelylupapäätökset ennen valitusajan päättymistä. ELY-keskus arvioi päätösten ympäristönsuojelullisen tason riittävyyttä sekä kiinnittää huomiota lupapäätöksen määräysten valvottavuuteen.

Kuntien myöntämistä ympäristöluvista ELY-keskus pyrkii käymään läpi ainakin pohjavesialueilla ja vedenottoaikkojen lähellä sijaitseville toiminnoille myönnettyt

lupapäätökset. Kuntien myöntämistä ympäristönsuojelulain ja maa-aineslain mukaisista yhteiskäsittelylupapäätöksistä ELY-keskus pyrkii käymään läpi kaikki päätökset.

Tarvittaessa päätöksistä valitetaan Vaasan hallinto-oikeuteen ja haetaan valituslupaa korkeimmasta hallinto-oikeudesta.

9 Ympäristönsuojelulain valvonta

9.1 Valvontaviranomaiset

Ympäristönsuojelulain mukaisia yleisiä valvontaviranomaisia ovat ELY-keskus ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen (YSL 23 §). Vastuu luvanvaraisen ja ilmoituksenvaraisen toiminnan valvonnasta kuuluu ELY-keskukselle, jos toiminnan ympäristöluvan on myöntänyt tai ilmoituspäätöksen on tehnyt aluehallintovirasto (YSL 189 §). Rekisteröitävien toimintojen valvonta kuuluu kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. ELY-keskus kuitenkin vastaa eräiden jätteen käsittelytoimintojen rekisteröinnistä ja rekisteröityjen toimintojen valvonnasta (YSL 189 § 2 mom., 116 § 4 mom.), kuten MARA-asetuksen mukaisista toiminnoista. Rekisteröitävistä toiminnoista säädetään niitä koskevilla toimialakohtaisilla asetuksilla. Rekisteröitävän ja ilmoituksenvaraisen toiminnan valvonta voidaan suorittaa osana samaan toimintakokonaisuuteen kuuluvan luvanvaraisen toiminnan valvontaa, jos se on tarpeen valvonnan asianmukaiseksi ja tehokkaaksi järjestämiseksi.

9.2 Ympäristöluvanvaraisten toimintojen valvonta

Ympäristöluvan tarvitsevat sellaiset toiminnot, joista voi aiheutua ympäristön pilaantumisen vaaraa. Toimintojen luvanvaraisuuden perusteista on säädetty ympäristönsuojelulain 27 §:ssä, 28 §:ssä, 29 a §:ssä ja 30 §:ssä. Luvanvaraiset toiminnot on määritelty ympäristönsuojelulain liitteessä 1, jossa ne on jaoteltu direktiivilaitoksiin (taulukko 1) ja muihin laitoksiin (taulukko 2). Toimivaltaisesta lupaviranomaisesta (aluehallintovirasto tai kunnan ympäristönsuojeluviranomainen) säädetään ympäristönsuojelulain 34 §:ssä ja ympäristönsuojeluasetuksen 1 §:ssä ja 2 §:ssä. ELY-keskukset valvovat toimialueellaan Itä-Suomen aluehallintoviraston (AVI) myöntämiä ympäristölupia.

9.2.1 Valvontakohteet

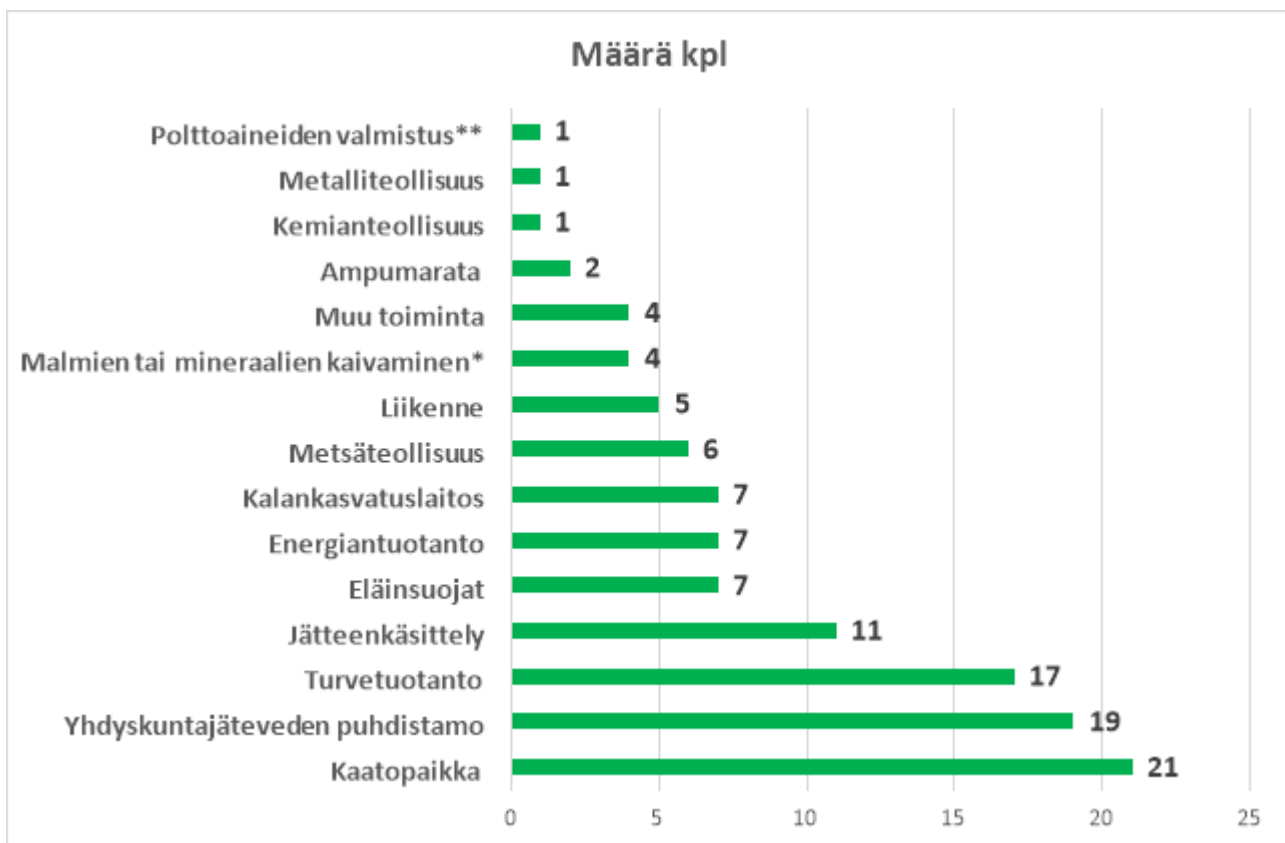
Etelä-Savon ELY-keskus

Etelä-Savon ELY-keskuksen valvonnassa on 113 ympäristölupavelvollista toimintoa, joista 10 on teollisuuspäästädirektiivin³ (2010/75/EU) mukaisia nk. direktiivilaitoksia ja 103 on kansallisesti luvanvaraisia nk. muita laitoksia. Laitoksista noin 13 on velvollisia raportoimaan päästöistään Euroopan päästörekisteriin (E-PRTR, 166/2006/EY⁴).

Kuvassa 2 on esitetty Etelä-Savon ELY-keskuksen valvomien ympäristölupavelvollisten laitosten lukumäärä toimialoittain (tiedot on päivitetty 1/2023).

³ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2010/75/EU, annettu 24 päivänä marraskuuta 2010, teollisuuden päästöistä (yhtenäistetty ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen ja vähentäminen)

⁴ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 166/2006, annettu 18 päivänä tammikuuta 2006, epäpuhtauksien päästöjä ja siirtoja koskevan eurooppalaisen rekisterin perustamisesta ja neuvoston direktiivien 91/689/ETY ja 96/61/EY muuttamisesta

Kuva 2 Etelä-Savon ELY-keskuksen valvomien ympäristölupavelvollisten laitosten lukumäärä toimialoittain (tiedot on päivitetty 1/2023).

* Malmien tai mineraalien kaivaminen tai maaperän aineiden otto

** Polttoaineiden valmistus taikka kemikaalien tai polttoaineiden varastointi tai käsittely

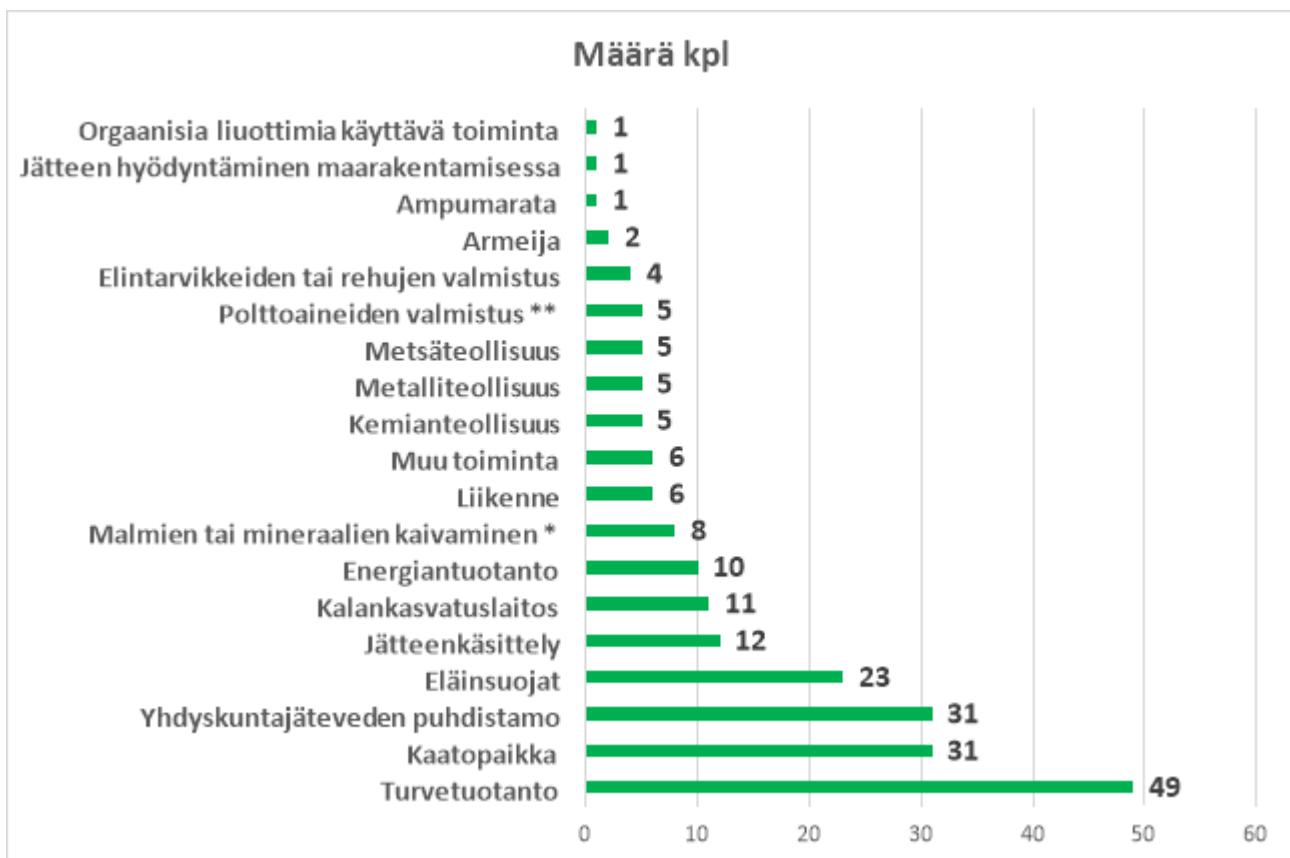
Pohjois-Savon ELY-keskus

Pohjois-Savon ELY-keskuksen valvonnassa on 217 ympäristölupavelvollista toimintaa, joista 39 on teollisuuspäästödirektiivin⁵ (2010/75/EU) mukaisia nk. direktiivilaitoksia ja 178 on kansallisesti luvanvaraisia nk. muita laitoksia. Laitoksista noin 38 on velvollisia raportoimaan päästöistään Euroopan päästörekiin (E-PRTR, 166/2006/EY⁶).

Kuvassa 3 on esitetty Pohjois-Savon ELY-keskuksen valvomien ympäristölupavelvollisten laitosten lukumäärä toimialoittain (tiedot on päivitetty 1/2023).

⁵ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2010/75/EU, annettu 24 päivänä marraskuuta 2010, teollisuuden päästöistä (yhtenäistetty ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen ja vähentäminen)

⁶ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 166/2006, annettu 18 päivänä tammikuuta 2006, epäpuhtauksien päästöjä ja siirtoja koskevan eurooppalaisen rekisterin perustamisesta ja neuvoston direktiivien 91/689/ETY ja 96/61/EY muuttamisesta

Kuva 3 Pohjois-Savon ELY-keskuksen valvomien ympäristölupavelvollisten laitosten lukumäärä toimialoittain (tiedot on päivitetty 1/2023).

* Malmien tai mineraalien kaivaminen tai maaperän ainesten otto

** Polttoaineiden valmistus taikka kemikaalien tai polttoaineiden varastointi tai käsittely

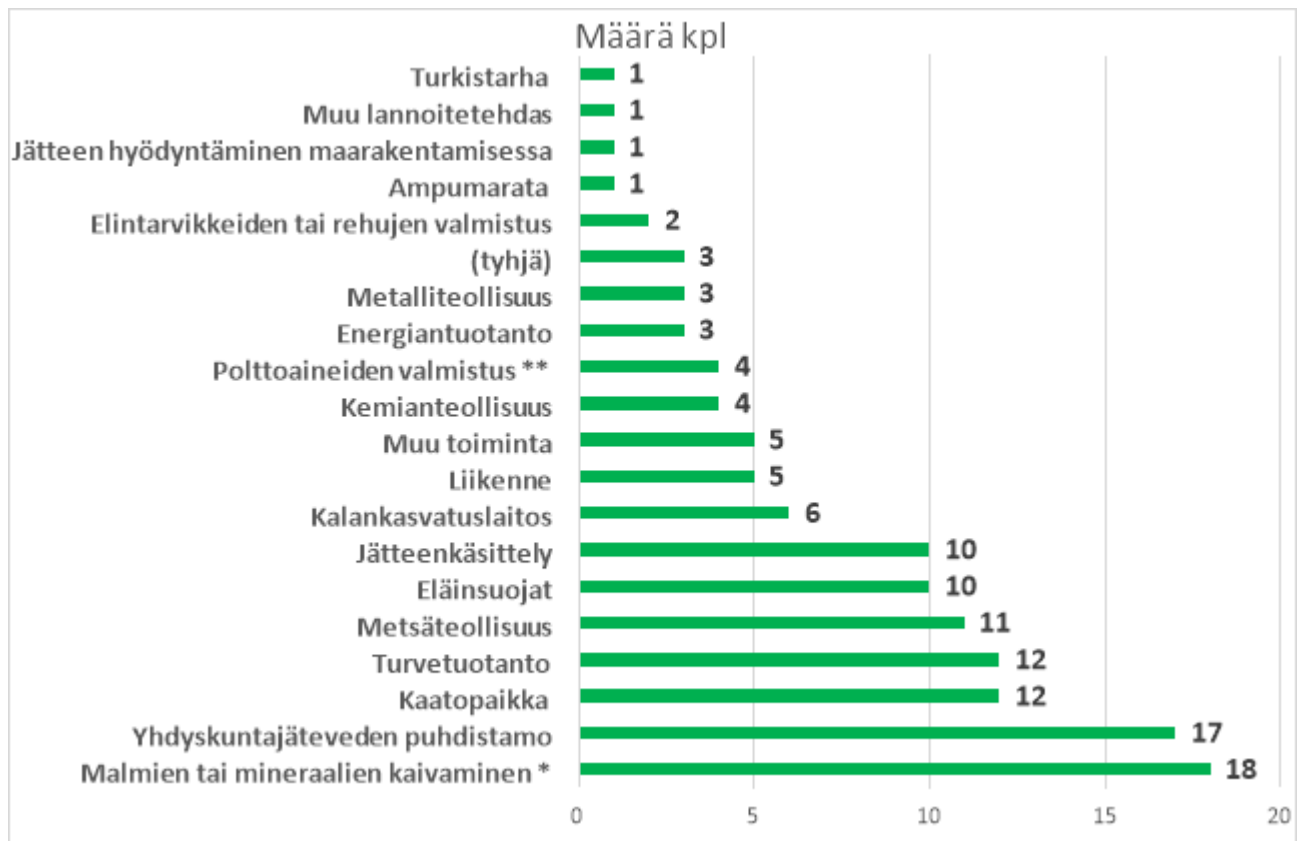
Pohjois-Karjalan ELY-keskus

Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen valvonnassa on noin 129 ympäristölupavelvollista toimintaa, joista 23 on teollisuuspäästädirektiivin⁷ (2010/75/EU) mukaisia nk. direktiivilaitoksia ja 106 on kansallisesti luvanvaraisia nk. muita laitoksia. Laitoksista noin 23 on velvollisia raportoimaan päästöistään Euroopan päästörekisteriin (E-PRTR, 166/2006/EY⁸).

Kuvassa 4 on esitetty Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen valvomien ympäristölupavelvollisten laitosten lukumäärä toimialoittain (tiedot on päivitetty 1/2023).

⁷ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2010/75/EU, annettu 24 päivänä marraskuuta 2010, teollisuuden päästöistä (yhtenäistetty ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen ja vähentäminen)

⁸ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 166/2006, annettu 18 päivänä tammikuuta 2006, epäpuhtauksien päästöjä ja siirtoja koskevan eurooppalaisen rekisterin perustamisesta ja neuvoston direktiivien 91/689/ETY ja 96/61/EY muuttamisesta

Kuva 4 Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen valvomien ympäristölupavelvollisten laitosten lukumäärä toimialoittain (tiedot on päivitetty 1/2023).

* Malmien tai mineraalien kaivaminen tai maaperän aineiden otto

** Polttoaineiden valmistus taikka kemikaalien tai polttoaineiden varastointi tai käsittely

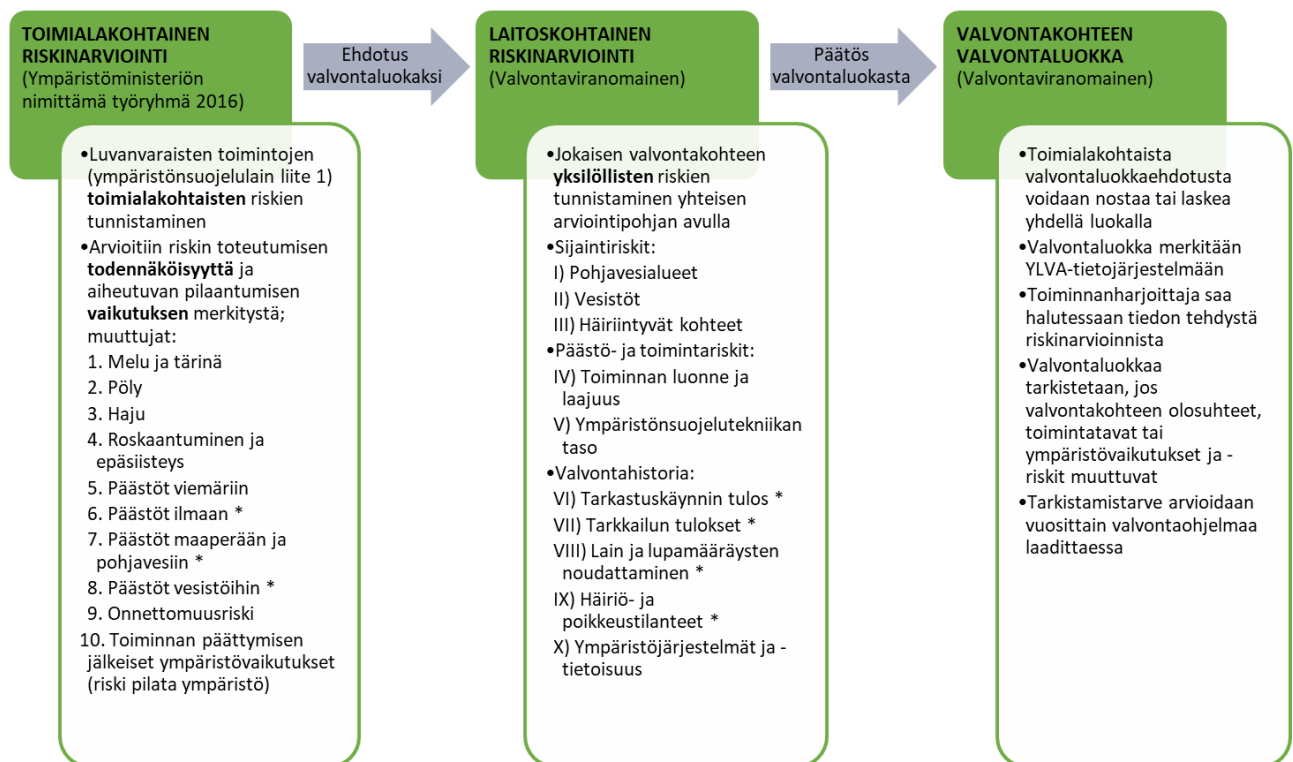
9.2.2 Riskinarviointi ja valvontaluokat

Valvontaviranomainen valvoo ympäristöluvanvaraisia, ilmoituksenvaraisia ja rekisteröitäviä toimintoja säännöllisesti määräaikaistarkastuksin (YSL 168 §). Määräaikaistarkastusten tarkastuskohteet ja -tiheys määritellään ympäristöriskien arvioinnin perusteella. Riskinarvioinnissa käytetään seuraavia perusteita (YSA 29 §):

- 1) toiminnan mahdolliset ja tosiasialliset vaikutukset ihmisen terveyteen ja ympäristöön ottaen huomioon päästötasot ja -tyypit, onnettomuusriski sekä paikallisen ympäristön herkkyys;
- 2) ympäristönsuojelulain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten, etenkin lupa- ja ilmoituspäätöksiin sisältyvien määräysten, noudattaminen toiminnassa;
- 3) toiminnanharjoittajan osallistuminen ympäristöasioiden hallinta- ja auditointijärjestelmään;
- 4) muu laitosta koskeva valvonta, jos se vastaa osittain tai kokonaan tämän lain mukaista valvontaa.

Säännöllistä valvontaa varten ELY-keskuksissa on käytössä neljä valvontaluokkaa, VL 1–VL 4. Ympäristövalvonnan ohjeen mukaisesti valvontaluokkaan VL 1 kuuluville laitoksille tehdään määräaikaistarkastus kerran vuodessa, luokkaan VL 2 kuuluville joka toinen vuosi, luokkaan VL 3 kuuluville joka kolmas vuosi ja luokkaan VL 4 kuuluville laitoksille otantaperusteisesti, kuitenkin vähintään kerran 5–10 vuodessa. Teollisuuspäästödirektiivin soveltamisalaan kuuluvien laitosten määräaikaistarkastus tehdään toiminnan riskitason perusteella 1–3 vuoden välein (YSL 168 §).

Toimintojen sijoittuminen valvontaluokkiin VL 1–VL 4 määräytyy ELY-keskusten yhteisen riskinarviointimenetelmän avulla. Ympäristöministeriö on 20.12.2017 antanut ohjeen (YM10/401/2017) riskinarvioinnista ympäristönsuojelulain mukaisen valvonnan suunnittelussa. Ohjeessa avataan käytettävää riskinarviointimenettelyä ja -menetelmää. ELY-keskusten yhteisen riskinarviointimenetelmän avulla valvontakohteiden riskit arvioidaan valtakunnallisesti samojen periaatteiden mukaisesti. Käytössä on kaksivaiheinen riskinarviointimenetelmä, jossa ympäristöriskien todennäköisyyttä ja vaikutuksia arvioidaan sekä toimialoittain että laitoksittain. Toimialakohtaisen riskinarvioinnin muuttujina on käytetty toimialaan yleisesti liittyviä ympäristövaikutuksia tai -riskejä, jotka eivät ole sidonnaisia yksittäisen valvontakohteen sijaintiin tai toimintatapoihin. Toimialakohtaisessa riskinarvioinnissa kullekin toimialalle on riskiperusteisesti arvioitu ns. oletusvalvontaluokka. Laitoksen lopullinen valvontaluokka määräytyy toimialakohtaisen oletusvalvontaluokan ja laitospohjaisen riskinarvioinnin perusteella (kuva 5). Laitospohjaisessa riskinarvioinnissa laitoksen ympäristöriskejä arvioidaan kunkin laitoksen yksilölliseen sijaintiin, päästöihin, toimintaan ja valvontahistoriaan liittyvien tekijöiden perusteella. Laitospohjainen arviointi voi joko pitää laitoksen toimialakohtaisessa oletusvalvontaluokassaan tai laskea tai nostaa sitä yhdellä. Toiminnanharjoittajalla on oikeus saada tietoonsa laitoksensa valvontaluokka ja perusteet sen määräytymiselle.

Kuva 5. ELY-keskusten yhteinen riskinarviointimenetelmä ympäristölupien valvonnassa. Tähdellä (*) merkityille muuttujille on annettu painokertoimeksi kaksi, koska niihin liittyvät ympäristövaikutukset ja -riskit on katsottu erityisen tärkeiksi. Siten ne vaikuttavat valvontaluokkaan muita muuttujia enemmän. (Mukaillen YM 20.12.2017, YM10/401/2017, Ohje riskinarvioinnista ympäristönsuojelulain mukaisen valvonnan suunnittelussa).

Jos samalla laitoksella on useampi kuin yksi toiminta, valvontaluokka määräytyy korkeimman ehdotetun toimialakohtaisen valvontaluokan ja laitospohjaisen arvioinnin perusteella. Muut riskinarviointimenettelyn erityistapaukset on kuvattu ympäristöministeriön riskinarviointiohjeessa. Laitoksen riskinarviointi tarkistetaan, mikäli laitoksen olosuhteissa, toimintatavoissa tai laitoksen aiheuttamissa ympäristövaikutuksissa tai -riskeissä tapahtuu

muutoksia. ELY-keskusten yhteinen riskinarviointityökalu on rakennettu osaksi ympäristönsuojelun valvonnan tietojärjestelmä YLVAA.

Etelä-Savon, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon ELY-keskusten valvomien ympäristölupavelvollisten laitosten sijoittuminen valvontaluokkiin VL 1–VL 4 on esitetty taulukoissa 4–6.

Taulukko 4. Ympäristölupavelvollisten laitosten valvontaluokat Etelä-Savon ELY-keskuksessa (tilanne 4.1.2023).

Valvonta-luokka	Määräaikaistarkastusten tiheys	Lukumäärä (osuus kaikista laitoksista %)
VL 1	Vähintään kerran vuodessa	3 kpl (3 %)
VL 2	Vähintään kerran kahdessa vuodessa	18 kpl (16 %)
VL 3	Vähintään kerran kolmessa vuodessa	48 kpl (42 %)
VL 4	Vähintään kerran 5–10 vuodessa	44 kpl (39 %)
Yhteensä		113 kpl (100 %)

Taulukko 5. Ympäristölupavelvollisten laitosten valvontaluokat Pohjois-Karjalan ELY-keskuksessa (tilanne 4.1.2023).

Valvonta-luokka	Määräaikaistarkastusten tiheys	Lukumäärä (osuus kaikista laitoksista %)
VL 1	Vähintään kerran vuodessa	8 kpl (6 %)
VL 2	Vähintään kerran kahdessa vuodessa	18 kpl (14 %)
VL 3	Vähintään kerran kolmessa vuodessa	85 kpl (64 %)
VL 4	Vähintään kerran 5–10 vuodessa	18 kpl (14 %)
Yhteensä		129 kpl (100 %)

Taulukko 6. Ympäristölupavelvollisten laitosten valvontaluokat Pohjois-Savon ELY-keskuksessa (tilanne 4.1.2023).

Valvonta-luokka	Määräaikaistarkastusten tiheys	Lukumäärä (osuus kaikista laitoksista %)
VL 1	Vähintään kerran vuodessa	16 kpl (7 %)
VL 2	Vähintään kerran kahdessa vuodessa	24 kpl (11 %)
VL 3	Vähintään kerran kolmessa vuodessa	116 kpl (53 %)
VL 4	Vähintään kerran 5–10 vuodessa	60 kpl (28 %)
Yhteensä		217 kpl (100 %)

Valvontaluokkaan 4 kuuluvien laitosten määräaikaistarkastus on ympäristövalvonnan ohjeen mukaan tehtävä otantaperusteisesti, kuitenkin vähintään kerran 5–10 vuodessa. Otantaryhmät voivat olla esimerkiksi toimialaryhmiä, riskiperusteisesti valikoituja ryhmiä tai muita ennakolta määriteltäviä ryhmiä. Otanta voidaan toteuttaa joko riskiperusteisesti painottaen otannan laatimisessa tiettyjä ennalta tiedettyjä riskitekijöitä tai satunnaisotantana.

Pohjois-Karjalan, Etelä-Savon ja Pohjois-Savon ELY-keskuksissa valvontaluokkaan 4 kuuluvien laitosten tarkastustarve määritetään pääasiallisesti riskinarvioinnin perusteella. Otantaan perustuvia määräaikaistarkastuksia ei tehdä.

9.2.3 Valvontaohjelman laatiminen

ELY-keskus laatii luvanvaraisten, ilmoituksenvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen määräaikaistarkastuksista ja muusta säännöllisestä valvonnasta valvontaohjelman, jossa on tiedot valvottavista kohteista ja niihin kohdistettavista säännöllisistä valvontatoimista (YSL 168 §). Valvontaohjelmassa suunnitellaan kalenterivuoden aikana toteutettavat luvanvaraisten, ilmoituksenvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen määräaikaistarkastukset ja muut säännöllisen valvonnan toimenpiteet sekä kuvataan edellisen kauden valvontaohjelman tavoitteiden toteutuminen (YSA 30 §).

Laitosten riskinarvioinnin perusteella määritellyt valvontaluokat on tallennettu YLVA-järjestelmään, josta saadaan valvontaluokkien perusteella muodostettua vuosittainen valvontaohjelma. Määräaikaistarkastusten lisäksi valvontaohjelmaan kirjataan muut säännönmukaiset valvontatoimet, kuten vuosi-, osavuosi- ja kuukausiraporttien sekä muiden päätöksissä määrättyjen raporttien tarkistaminen.

Valvontaohjelma päivitetään tarvittaessa vuoden aikana. Ohjelmaan voidaan lisätä esimerkiksi laitoksia, joiden uusi tai tarkistettu ympäristölupa tulee lainvoimaiseksi ko. vuoden aikana tai joiden toiminta loppuu ja tehdään lopputarkastus. Valvontaohjelmaan voidaan myös lisätä muita laitoksia, joiden määräaikaistarkastuksen tarve arvioidaan riskitarkastelun perusteella välttämättömäksi. Laitoksia voidaan päivityksen yhteydessä myös perustellusta syystä poistaa valvontaohjelmasta, esimerkiksi niiden poistuessa ELY-keskuksen valvonnasta lainmuutoksen tai toiminnan lopettamisen myötä. Valvontaohjelmasta ei tule poistaa kohteita pelkästään voimavarojen puutteen vuoksi.

9.2.4 Määräaikaistarkastukset ja muut tarkastukset

Määräaikaistarkastukset ovat valvontaohjelman mukaisia suunnitelmallisia tarkastuksia, joissa käydään läpi valvontakohteen toimintaa, toiminnan päästöjä, ympäristövaikutuksia ja ympäristöriskejä. Tavoitteena on varmistaa, että toiminta on sille myönnetyn ympäristöluvan tai toiminnanharjoittajan tekemän ilmoituksen mukaista ja että toiminnassa noudatetaan ympäristönsuojelun yleisiä velvoitteita ja ympäristölainsäädännön vaatimuksia. Tarkastuksella myös kerrotaan toiminnanharjoittajalle mahdollisista tulevista lainsäädännön muutoksista sekä muista velvoitteista. Toimintansa aloittavilla tai laajentavilla valvontakohteilla ensimmäinen määräaikaistarkastus tehdään pääsääntöisesti noin vuoden sisällä siitä, kun lupapäätös on saanut lainvoiman tai toiminta on alkanut. Ensimmäisellä tarkastuksella varmistetaan esimerkiksi, että toiminnanharjoittaja on toteuttanut kohteiden rakenteet ympäristöluvan mukaisesti ja ymmärtää luvan vaatimukset samalla tavalla kuin valvontaviranomainen.

Määräaikaistarkastus voi olla laaja tai suppea sen mukaan, käydäänkö läpi koko toiminta vai vain osa toiminnasta. Määräaikaistarkastukseen kuuluu valmistautuminen tarkastukseen (perehtyminen toimintaan, sitä koskeviin lupapäätöksiin, päästöraportteihin, häiriöilmoituksiin, yleisöilmoituksiin ym.), tarkastus etäyhteydellä ja/tai matkoineen paikan päällä laitoksella, tarkastuskertomuksen laadinta ja mahdolliset jatkotoimet. Määräaikaistarkastuksen ajankohta sovitaan toiminnanharjoittajan kanssa etukäteen ja toiminnanharjoittajalle toimitetaan tarkastuksen asialista. Muille viranomaisille, kuten kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle ja valtion lupalupaviranomaiselle varataan tarvittaessa mahdollisuus osallistua tarkastukselle. Etäyhteydellä pidettävä tarkastus saattaa lisäksi vaatia erillisen laitoskäynnin

valvontakohteessa. Mikäli laitospäätöstä ei tehdä määräaikaistarkastuksen yhteydessä, voidaan laitoskierto järjestää toisena ajankohtana niin sanottuna muuna tarkastuksena. Tietyillä toimialoilla voidaan laitoskierto tarvittaessa korvata myös toiminnanharjoittajan valvontaviranomaisen nimeämistä kohteista ottamalla valokuvilla tai videokuvan välityksellä tehtävällä kierroksella, esimerkiksi, jos laitoskierto ei tarjoa uutta informaatiota laitoksen toiminnasta ja laitoksen toiminnan luvanmukaisuus voidaan todeta tarkkailuraporttien avulla. Tarkastuksista laaditaan tarkastuskertomus YLVA-järjestelmään. Direktiivilaitoksen tarkastuskertomus annetaan toiminnanharjoittajalle tiedoksi viimeistään kahden kuukauden kuluttua tarkastuksesta (YSA 31 §).

Määräaikaistarkastusten lisäksi valvontaviranomainen tekee tarvittaessa muita tarkastuksia, jotka voivat liittyä esimerkiksi onnettomuus-, haitta- tai rikkomustilanteisiin (YSL 169 §), toiminnasta aiheutuviin poikkeuksellisiin päästöihin, raja-arvojen ylityksiin, toiminnan muutoksiin tai yleisöilmoituksiin. Direktiivilaitoksella on tehtävä ylimääräinen tarkastus kuuden kuukauden kuluessa määräaikaistarkastuksesta, jos valvonnassa havaitaan, että laitoksella on huomattavasti rikottu ympäristönsuojelulakia tai sen nojalla säädettyjä tai määrättyjä vaatimuksia (YSL 168 §).

9.2.5 Tarkkailusuunnitelmat, määräaikaistarkastukset ja selvitykset

Ympäristöluvassa määrätään usein toiminnanharjoittajaa laatimaan erilaisia selvityksiä ja suunnitelmia ja toimittamaan ne valvontaviranomaiselle. Laitosten vuosiraporttien tarkistaminen, laitosten käyttö-, päästö- ja vaikutustarkkailuohjelmien noudattamisen valvonta sekä tarkkailuohjelmiin perustuvien tarkkailutulosten tarkistaminen kuuluvat luvanvaraisia laitoksia koskeviin keskeisiin valvontatehtäviin. Osa selvityksistä ja suunnitelmista määrätään ympäristöluvassa toimitettavaksi valvontaviranomaiselle hyväksyttäväksi ja osa tiedoksi. ELY-keskus käsittelee hyväksyttäväksi määrätty selvitykset ja suunnitelmat ja antaa niistä lausunnon. Tiedoksi määrätty selvitykset ja suunnitelmat käydään läpi ja niihin reagoidaan tarvittaessa valvonnan keinoin.

9.2.5.1 Tarkkailusuunnitelmat

Ympäristöluvassa annetaan tarpeelliset määräykset toiminnan ja sen päästöjen tarkkailusta sekä toiminnan vaikutusten ja toiminnan lopettamisen jälkeisen ympäristön tilan tarkkailusta (YSL 62 §). Luvassa voidaan tarvittaessa määrätä myös, että toiminnan tarkkailuvelvoitteet toteutetaan osana useamman luvanhaltijan yhteistarkkailua tai alueella tehtävää seurantaa (YSL 63 §). Yhteistarkkailu voi koskea ympäristönsuojelulakiin tai vesilakiin perustuvaa tarkkailua. Lupaviranomainen hyväksyy tarkkailusuunnitelman lupapäätöksen yhteydessä, tai määrää ympäristöluvassa toiminnanharjoittajan esittämään tarkkailua tai yhteistarkkailua koskevan suunnitelman lupaviranomaisen, valvontaviranomaisen tai kalatalousviranomaisen hyväksyttäväksi (YSL 64 §). Tarkkailusuunnitelman päätöksellään hyväksynyt viranomainen voi myös tarvittaessa muuttaa antamiaan tarkkailumääräyksiä tai hyväksymäänsä suunnitelmaa luvan tai suunnitelman voimassaolosta huolimatta (YSL 65 §).

ELY-keskus käsittelee ja hyväksyy laitosten käyttö-, päästö- tai vaikutustarkkailusuunnitelman, jos se on lupapäätöksessä määrätty valvontaviranomaisen hyväksyttäväksi. Suunnitelma hyväksytään päätöksellä ympäristönsuojelulain 96 §:n mukaisella menettelyllä (YSL 64 §). ELY-keskus voi ilman 96 §:n mukaista menettelyä kuitenkin hyväksyä tarkkailusuunnitelman vähäiset muutokset tai tarkennukset, jotka eivät vaikuta kenenkään oikeuteen tai etuun. ELY-keskus arvioi säännöllisen valvonnan yhteydessä tarkkailusuunnitelman ajantasaisuutta ja tarkkailun tuottamien tietojen luotettavuutta. Tarkkailun tulee antaa mahdollisimman hyvä kuva

toiminnan vaikutuksista ympäristöön. Tarvittaessa ELY-keskus ohjaa toiminnanharjoittajaa esittämään uuden tarkkailusuunnitelman lupaviranomaiselle.

Vastuuvalvoja huolehtii, että toiminnanharjoittaja toimittaa laitoksen tarkkailutulokset lupapäätöksen ja tarkkailuohjelman mukaisesti. Valvoja seuraa päästörajojen ylityksiä sekä pidemmän ajanjakson päästötrendejä. Päästöraja-arvojen ylityksiin puututaan ympäristövalvonnan ohjeen mukaisesti 14 vuorokaudessa. ELY-keskus tekee arvion ylityksen merkittävyydestä ja pyytää tarvittaessa toiminnanharjoittajalta selvitystä ylityksen syistä ja suunnitelluista korjaustoimenpiteistä.

9.2.5.2 Määräaikaisraportit

Toiminnanharjoittajan tulee toimittaa ympäristöluvan valvontaviranomaiselle vuosiraportti edellisen vuoden toiminnasta pääsääntöisesti helmikuun loppuun mennessä. Vuosiraportit toimitetaan sähköisen asiointipalvelun kautta YLVA-järjestelmään. Valvoja tarkistaa vuosiraportit 90 vuorokauden ja osavuosi- ja kuukausiraportit 30 vuorokauden sisällä niiden saapumisesta. Raporteissa oleviin puutteisiin puututaan pyytämällä toiminnanharjoittajalta täydennyksiä.

9.2.6 Häiriötilanteet, poikkeukselliset tilanteet ja onnettomuudet

Toiminnanharjoittajalla on velvollisuus ilmoittaa valvontaviranomaisille viipymättä poikkeuksellisesta tilanteesta, jos sen vuoksi ympäristölupaa tai ilmoituspäätöstä ei voida noudattaa tai jos siitä voi aiheutua välitöntä ja ilmeistä ympäristön pilaantumisen vaaraa tai jos jätehuollossa tarvitaan tavanomaisesta poikkeavia toimia (YSL 123 §). Poikkeuksellisia tilanteita ovat mm. onnettomuudet ja ennakoimattomat tuotantohäiriöt ja muut näihin rinnastettavat yllättävät ja toiminnasta riippumattomat tilanteet sekä rakennelman tai laitteen purkamiseen liittyvät poikkeukselliset tilanteet. Lisäksi ympäristönsuojelulain 99 §:ssä säädetään menettelystä sellaisissa suurissa polttolaitoksissa ilmenevissä poikkeuksellisissa tilanteissa, joissa energiantuotantoyksikön savukaasujen puhdistinlaite on rikkoutunut tai siinä on toimintahäiriö, tai tilanteissa, joissa polttoaineen saatavuudessa on ilmennyt häiriöitä.

Häiriöilmoitukset tehdään ensisijaisesti sähköisen asiointipalvelun kautta YLVA-järjestelmään. Toiminnanharjoittajan tulee viipymättä häiriöilmoituksen tekemisen jälkeen toimittaa valvontaviranomaiselle suunnitelma toiminnasta syntyvien päästöjen ja jätteiden sekä niistä aiheutuvan ympäristön pilaantumisen rajoittamiseksi. Valvoja tekee kolmen vuorokauden sisällä häiriöilmoituksen saapumisesta arvion häiriön merkittävyydestä ja pyytää toiminnanharjoittajalta selvitystä häiriöstä. Ilmoitusten käsittelyssä huomioidaan erityisesti tilanteesta aiheutuvat päästöt, päästöjen vaikutukset ja niiden seuranta.

Onnettomuus-, haitta- ja rikkomustilanteissa voidaan tarvittaessa tehdä tarkastus (YSL 169 §). Tarkastuksen vireilletuloa onnettomuus-, haitta- tai rikkomustilanteessa ohjaa valvontaviranomaisen arvio haitan luonteesta, vakavuudesta ja kiireellisyydestä sekä siitä, saadaanko tapahtuneesta häiriöstä ja sen ympäristövaikutuksista tietoja muulla tavoin.

Häiriön tai päästöraja-arvon ylityksen syyt selvitetään ja valvontaviranomainen sopii toiminnanharjoittajan kanssa jatkotoimenpiteistä. Merkittävissä poikkeuksellisissa tilanteissa valvontaviranomainen tekee päätöksen, jossa annetaan tarpeelliset määräykset ja määräajat toiminnan palauttamiseksi lainmukaiseksi sekä tilanteesta aiheutuvan haitan tai vaaran poistamiseksi (YSL 123 §). ELY-keskus voi antaa määräykset tai kieltää toiminnan, vaikka toiminnanharjoittaja olisi lyönyt laimin ilmoitusvelvollisuutensa. Tarvittaessa on mahdollista käynnistää hallintopakkomenettely tai tehdä tutkintapyyntö poliisille. Häiriötilanteiden ilmoituskäytännöt käydään läpi toiminnanharjoittajien kanssa määräaikaistarkastuksilla.

Ympäristöministeriö on ympäristövalvonnan ohjeen liitteessä 3 asettanut valvontaviranomaiselle toimenpideohjeet poikkeuksellisten tilanteiden käsittelyyn, esimerkiksi lupapäätöksessä asetettujen raja-arvojen ylittyessä, ja suositukset toimenpiteiden eri vaiheiden käsittelyajoille.

Toiminnanharjoittajan tulee myös ennakolta varautua onnettomuus- ja poikkeustilanteisiin ja niiden seurausten rajoittamiseen (YSL 15 §). Ennaltavaraautuminen vaatii toiminnan ympäristöriskien tunnistamista. Aluehallintovirasto voi edellyttää luvan hakijaa esittämään ennaltavaraautumissuunnitelman lupahakemuksen yhteydessä, jos se toiminnan luonne ja vaikutukset huomioon ottaen on päätösharkinnan kannalta tarpeellista (YSA 3 §). Mikäli ennaltavaraautumissuunnitelmaa ei lupavaiheessa ole edellytetty laadittavaksi, arvioi ELY-keskus sen tarpeen.

Etelä-Savo, Pohjois-Karjala ja Pohjois-Savo kuuluvat valtakunnallisen ympäristövahinkopäivystyksen itäiseen alueeseen, joka vastaa päivystämisestä virka-ajan ulkopuolella. Tilanteen vaatiessa voidaan antaa erikseen päivystysmääräys. Itä-Suomen ELY-keskuksissa on tehty määräyskirjeet ympäristövahinkoja hoitaville henkilöille, joiden turvin tarvittaessa henkilöt voivat toimia jokaisen ELY-keskuksen alueella ympäristövahinkotilanteissa, mikäli ao. ELY-keskuksella ei ole sillä hetkellä mahdollista itse hoitaa tilannetta. ELY-keskus informoi merkittävistä poikkeuksellisista tilanteista ympäristöministeriön ja Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) varallaoloon. ELY-keskuksella on tarvittaessa mahdollisuus tilata mittauksia tai ympäristönäytteenottoa.

Toimintaohje ympäristövahingoissa:

Varmista, että onnettomuudesta on ilmoitettu hätänumeroon 112, jos siihen on tarve.
Kirjaa tiedot onnettomuudesta • ilmoittajan yhteystiedot • tapahtuma-aika ja -paikka (osoite + tarvittaessa ajo-ohjeet) • tiedot alueen "herkkyydestä" (tärkeä pohjavesialue, vedenottamon tai kaivojen läheisyys, rantavyöhyke jne.) • tapahtuman aiheuttaja (jos selvillä) • sääolot tapahtuma-aikaan (sade, tuuli, lämpötila) • kuvaus tapahtumasta • kuvaus torjuntatoimista (tehty / käynnissä olevat, vastuutaho).
Selvitä vastuullinen toimija ja anna tarvittaessa jatko-ohjeet, ja kirjaa annetut ohjeet Ilmoitus ympäristövahingosta -lomakkeelle • ympäristölupavollisessa toiminnassa noudatetaan ennaltavaraautumissuunnitelmaa tai pelastussuunnitelmaa, • vuodot/valumat pyrittävä hallitsemaan ja rajaamaan mahdollisimman pienelle alueelle, • torjuntatoimissa otettava huomioon lähellä sijaitsevat ympäristöllisesti herkätkohteet /alueet: asutus, vesistöt, talousvesikaivot, vedenottamot, pohjavesialueet, luonnonsuojelualueet jne., • näytteenotto käynnistettävä mahdollisimman pian ▪ ympäristölupavollinen toiminta – näytteenotto toiminnanharjoittajan vastuulla, ▪ päästön lähdettä ei tiedetä tai jos ei tavoiteta toiminnanharjoittajaa – näytteenotto kunnan tai ELY-keskuksen vastuulla.

Ota yhteyttä

- ympäristöyksikön päällikköön, valvontapäällikköön (lupavelvollisten laitosten onnettomuustapauksissa) ja tarvittaessa muihin asiantuntijoihin (pinta-, pohjavesi- ja/tai luonnonsuojelu, viestintä) ja sovi tilanteen hoidon jatkosta (asiantuntijoiden yhteystiedot ja viestintä)
- toiminnanharjoittajaan, maanomistajaan ja/tai muihin tilannetta hoitaviin viranomaisiin (esim. Pela, kunnan ympäristönsuojelu- tai terveydensuojeluviranomainen, poliisi), jos tilanteen hoito vaatii sitä.

Arvioi, onko tarpeen käydä tapahtumapaikalla tilanteen selvittämiseksi ja onnettomuuden aiheuttamien vaikutusten arvioimiseksi.

- Akuutin onnettomuustilanteen ollessa käynnissä paikalle mennään edellyttäen, että se on turvallista ja ettei paikalle meno häiritse pelastustoimintaa.
- Ympäristölupavelvollisten laitosten onnettomuustilanteissa onnettomuuspaikalle tehdään valvontakäynti tai tarkastus poikkeuksellisen tilanteen johdosta, jos onnettomuudesta aiheutuu terveyshaittaa tai ympäristön pilaantumista tai sen uhkaa (YSL 169 §).
- Onnettomuuspaikalla käynnistä on ilmoitettava esihenkilölle.
- Onnettomuuspaikalla käynnistä kannattaa sopia yhdessä tilanteen hoitoon osallistuvien muiden viranomaisten kanssa.

Pelastuslaitoksen ollessa johtovastuussa toimitaan pelastuslaitoksen ohjeistuksen mukaisesti.

9.3 Yleiseen ilmoitusmenettelyyn kuuluvien toimintojen valvonta

Ympäristönsuojelulain mukainen yleinen ilmoitusmenettely (YSL 10 a luku) on lupamenettelyn kaltainen menettely, joka koskee tiettyjä, vähäisiä ympäristövaikutuksia aiheuttavia toimintoja. Toiminnan ilmoitusvelvollisuudesta säädetään ympäristönsuojelulain 115 a §:ssä ja ilmoituksenvaraiset toiminnot on lueteltu lain liitteessä 4. Tietyissä tapauksissa myös ilmoituksenvaraiselle toiminnalle on haettava ympäristölupaa, esimerkiksi jos toiminta sijoitetaan tärkeälle tai muulle vedenhankintakäyttöön soveltuvalla pohjavesialueelle, jos toiminnasta voi aiheutua vesistön pilaantumista tai jos toiminnasta saattaa aiheutua eräistä naapuruussuhteista annetussa laissa (26/1920) tarkoitettua kohtuutonta rasitusta.

- Yleisen ilmoitusmenettelyn toimivaltainen viranomainen on pääsääntöisesti kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Valtion ympäristöviranomaiset ovat toimivaltaisia viranomaisia, kun kyse on sotilaskäyttöön tarkoitetusta toiminnasta, suuremmista nestemäisen kemikaalin varastoista (varastointitilavuus vähintään 1 000 m³ mutta alle 50 000 m³) tai pienimuotoisesta koneellisesta kullankaivuusta (kaivettavien maamassojen määrä < 500 m³/a ja työskentelyaika enintään 50 vrk/a eikä toimintaan tarvita vesilain mukaista lupaa tai oikeutta). ELY-keskusten valvottavana ei ole ilmoituksenvaraisia toimintoja.

9.4 Ympäristönsuojelulain mukaisten ilmoitusten käsittely ja valvonta

Ympäristönsuojelulain mukaan eräiden jätteiden hyödyntämisestä maarakentamisessa (YSL 116 §), usean kunnan alueelle sijoittuvasta tilapaistä erityisen häiritsevää melua tai tärinää aiheuttavasta toiminnasta (YSL 118 §) sekä pilaantuneen maaperän ja pohjaveden puhdistamisesta (YSL 136 §) on tehtävä ilmoitus valtion valvontaviranomaiselle.

9.4.1 Eräiden jätteiden hyödyntäminen maarakentamisessa

Jätteiden hyödyntämistä maarakentamisessa pyritään edistämään lainsäädännön avulla (MARA-asetus). Eräiden jätteiden käyttöön maarakentamisessa ei tarvita ympäristönsuojelulain mukaista ympäristölupaa, kun hyödynnettävät jätteet täyttävät MARA-asetuksen mukaiset edellytykset. Toiminnasta on kuitenkin tehtävä ilmoitus valtion valvontaviranomaiselle ympäristönsuojelun tietojärjestelmään rekisteröintiä varten (YSL 32 § 2 mom., 116 § 4 mom.). Rekisteröinti-ilmoitus tehdään sähköisesti aluehallinnon asiointipalvelussa ja ilmoitukset tallentuvat suoraan YLVA-järjestelmään. ELY-keskus käsittelee rekisteröinti-ilmoitukset. Jätteen luovuttaminen ja hyödyntäminen voidaan aloittaa vasta, kun ELY-keskus on merkinnyt toiminnan ympäristönsuojelun tietojärjestelmään. ELY-keskus ilmoittaa toiminnan rekisteröinnistä ilmoituksen tekijälle viipymättä (YSL 117 §). Etelä-Savon ELY-keskukselle tulee vuosittain käsittelyyn noin 20, Pohjois-Savon ELY-keskukselle noin 35 ja Pohjois-Karjalan ELY-keskukselle noin 20 rekisteröinti-ilmoitusta.

Jätteen hyödyntämisen päätyttyä hyödyntämispaikan haltijan on annettava valvontaviranomaiselle selvitys siitä, miten rekisteröinti-ilmoituksen mukainen jätteiden hyödyntäminen on toteutunut (MARA-asetus 5 §). ELY-keskus tarkastaa loppuraportin ja tallentaa sen asianhallintajärjestelmään. Asetuksen noudattamisen valvontaa tehdään loppuraporteissa ilmoitettujen tietojen perusteella tai jos muuta kautta ilmenee, että ilmoitetussa maarakentamisessa ei ole noudatettu MARA-asetusta.

ELY-keskus myös neuvoo ja ohjaa toiminnanharjoittajia MARA-asetuksen ja sen säännösten soveltamiseen liittyen.

9.4.2 Melua ja tärinää aiheuttava tilapäinen toiminta

ELY-keskus käsittelee usean kunnan alueella toteutettavista tilapäistä, erityisen häiritsevää melua tai tärinää aiheuttavista toimenpiteistä tai tapahtumista jätetyt ilmoitukset (YSL 118 §). Muut meluilmoitukset käsittelee kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Etelä-Savon ELY-keskukselle tulee vuosittain käsittelyyn 2 - 3 ilmoitusta, Pohjois-Savon ELY-keskukselle noin 5 ilmoitusta ja Pohjois-Karjalan ELY-keskukselle noin 2 - 3 ilmoitusta. Valtaosa alueen ilmoituksista koskee moottoriurheilutoimintaa. Ilmoitus on tehtävä viimeistään 30 vuorokautta ennen toiminnan aloittamista (YSL 118 §). ELY-keskus antaa ilmoituksesta päätöksen, johon kirjataan tarpeelliset määräykset toiminnasta aiheutuvan ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi, jätelain mukaisten velvollisuuksien täyttämiseksi sekä toiminnan tarkkailusta ja tiedottamisesta lähialueen asukkaille. Merkittäviin rakennus- ja kunnostushankkeisiin tehdään tarvittaessa tarkastuksia.

9.4.3 Pilaantuneen maaperän ja pohjaveden puhdistamista koskevat ilmoitukset

Maaperän ja pohjaveden puhdistamiseen pilaantuneella alueella sekä puhdistamisen yhteydessä kaivetun maa-aineksen hyödyntämiseen kaivualueella tai poistamiseen toimitettavaksi muualla käsiteltäväksi voidaan ryhtyä tekemällä siitä ilmoitus valtion valvontaviranomaiselle, jos puhdistaminen ei edellytä ympäristölupaa (YSL 136 §).

Pilaantuneen maaperän ja pohjaveden puhdistamista koskevia ilmoituksia tulee Etelä-Savon ELY-keskukseen vireille vuosittain 5 - 10 kpl, Pohjois-Savon ELY-keskukseen noin 5 kpl ja Pohjois-Karjalan ELY-keskukseen noin 10 kpl. Ilmoitus on tehtävä hyvissä ajoin, kuitenkin viimeistään 45 vuorokautta ennen puhdistamisen kannalta olennaisen työvaiheen aloittamista (YSL 136 §). ELY-keskus tarkistaa ilmoituksen ja tekee päätöksen, jossa annetaan tarvittavat määräykset pilaantuneen alueen puhdistamisesta, puhdistamisen tavoitteista, maa-aineksen

hyödyntämisestä ja tarkkailusta. ELY-keskus tekee kohteisiin tarkastuksia tarpeen mukaan. Pilaantuneiden maiden puhdistamisen valvonnassa priorisoidaan pohjavesialueilla ja asutuilla alueilla sijaitsevat kohteet. Erityistä huomiota kiinnitetään kohteisiin, joissa kunnostustyön aikana paljastuu ilmoituksesta oleellisesti poikkeavia olosuhteita. Puhdistamistyön suorittaja toimittaa ELY-keskukselle työn päätyttyä loppuraportin. ELY-keskus tarkistaa raportin ja antaa siitä tarvittaessa lausunnon. Kunnostettujen kohteiden tiedot merkitään maaperän tilan tietojärjestelmään MATTlin, joka on osa YLVA-järjestelmää.

Jos maaperän pilaantuminen havaitaan rakentamisen yhteydessä tai jos kyse on pienimuotoisesta maaperän pilaantumis- tai onnettomuustapauksesta, voidaan pilaantuneen maan poisto joissakin tapauksissa toteuttaa ilman ilmoitusmenettelyä valvontaviranomaisen erikseen ohjeistamalla tavalla. Tällaisia tapauksia on Etelä-Savon ELY-keskuksen alueella vuosittain 5 - 10 kpl, Pohjois-Savon ELY-keskuksen alueella noin 15 kpl ja Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen alueella noin 5 - 10 kpl. Myös ilman ilmoitusmenettelyä tehtävistä kunnostuksista edellytetään loppuraportin laatimista ja toimittamista ELY-keskukselle.

Valvontaan kuluu myös puhdistamisten tarkkailu- ja jatkotoimenpidesuunnitelmien tarkistaminen ja hyväksyminen, maaperän pilaantuneisuudesta ja puhdistamistarpeesta tehtyjen selvitysten arviointi ja niistä lausuminen, ohjaus- ja neuvontatehtävät sekä pilaantuneita kohteita koskevat tietopyynnöt. Tarvittaessa ELY-keskus myös kehottaa selvittämään jonkin alueen pilaantuneisuuden, tai jos alue on jo todettu pilaantuneeksi, ryhtymään puhdistustoimiin. Epäselvissä ja riitaisissa tapauksissa ELY-keskus selvittää kunnostusvastuita ja ryhtyy tarvittaessa hallintopakkomenettelyyn.

10 Jätelain valvonta

10.1 Valvontaviranomaiset

Jätelain mukaisia yleisiä valvontaviranomaisia ovat ELY-keskus ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen (JL 24 §), joiden toimivalta on osin päällekkäinen. Osa jätelain valvontatehtävistä on puolestaan erikseen säädetty joko ELY-keskuksen tai kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimivaltaan kuuluvaksi. Mikäli jätelain mukaisia valvontatehtäviä kohdistuu useamman kunnan alueelle, valvontaviranomaisena toimii ELY-keskus. Roskaantumistapausten ja luvattomien kaatopaikkojen selvittäminen kuuluu lähtökohtaisesti kuntien vastuulle, jotka voivat jätelain mukaan määrätä alueen puhdistamisesta. ELY-keskus antaa tarvittaessa neuvontaa ja tekee yhteistyötä kuntien ympäristöviranhaltijoiden kanssa. ELY-keskus valvoo jätehuoltorekisteriin hyväksytyjen jätteenkuljettajien ja -välittäjien toimintaa, kunta puolestaan jätteen keräystoimintaa. ELY-keskus toimii asianomistajana jätelakia koskevissa rikosasioissa, jos yleistä etua on loukattu (JL 136 §).

10.2 Jätelain huomioiminen ympäristöluvanvaraisten toimintojen valvonnassa

ELY-keskus valvoo jätelain noudattamista ympäristöluvanvaraisten toimintojen osalta ympäristölupavalvonnan ja siihen kuuluvien määräaikaistarkastusten yhteydessä. ELY-keskus valvoo sekä laitosten jätelain nojalla annettujen lupamääräysten noudattamista että jätelain säännösten noudattamista, kuten jätelain yleiset velvollisuudet (JL 2 luku), kirjanpito- ja tiedonantovelvollisuus (JL 118, 119 §), seuranta- ja tarkkailuvelvollisuus (JL 120 §) sekä

siirtoasiakirjavelvollisuus (JL 121 §). ELY-keskus tarkastaa määräaikaistarkastusten yhteydessä tarvittaessa myös kansainvälisiä jättesiirtoja koskevat asiat.

10.3 Tarkastukset ja tarkastussuunnitelmat

Jätelain 124 §:n mukaan toimivaltaisen valvontaviranomaisen on tarkastettava säännöllisesti sellaiset laitokset ja yritykset, joiden toiminnassa harjoitetaan jätteen laitos- tai ammattimaista käsittelyä, syntyy vaarallista jätettä, harjoitetaan jätteen ammattimaista kuljettamista tai keräystä, toimitaan jätteen välittäjänä tai toteutetaan jätteen kansainvälisiä siirtoja. Lisäksi valvontaviranomaisen tulee tehdä suunnitelma sellaisten edellä tarkoitettujen toimintojen valvontaa varten, joihin liittyy jätteen kansainvälisiä siirtoja. Jätteiden kansainvälisten siirtojen valvontaan liittyviä viranomaistehtäviä hoitaa SYKE, joka laatii kansainvälisiä jätteensiirtoja koskevan valvontasuunnitelman. Muiden edellä tarkoitettujen laitosten osalta tarkastus- ja suunnitelmavelvollisuus koskee ELY-keskuksia sekä kuntien ympäristönsuojeluviranomaisia näiden välisen jätelain valvontavastuun jakautumisen mukaisesti. Laitokset, joissa harjoitetaan jätteen laitos- tai ammattimaista käsittelyä tai joissa syntyy vaarallista jätettä, ovat pääsääntöisesti myös ympäristöluvanvaraisia, jolloin niiden jätelain mukainen tarkastusvelvollisuus hoidetaan ympäristöluvan määräaikaistarkastuksilla.

ELY-keskus laatii suunnitelman myös jätteen ammattimaisen kuljettamisen ja jätteen välittämisen valvontaa varten (JL 124 § 2 mom.). Edellä tarkoitettujen suunnitelmien tulee perustua arviointiin jätteistä ja niiden jätehuollosta aiheutuvista riskeistä ja ympäristövaikutuksista (JL 124 § 2 mom.). Suunnitelmassa on esitettävä tarkastusten tavoitteet ja painopisteet, suunnitelman kattama maantieteellinen alue, suunnitellut tarkastukset ja niiden tiheys, tarkastuksiin osallistuvat viranomaiset ja niiden yhteistyötä koskevat järjestelyt sekä muut tarkastusten asianmukaiseksi toteuttamiseksi tarpeelliset seikat (JL 124 § 3 mom.). ELY-keskuksen painopisteet jätteenkuljetusten valvonnassa ovat muun muassa kansainväliset jätekuljetukset, vaarallisten jätteiden kuljetukset, muu keskitetty jätteenkuljetus sekä suuria määriä jätettä kuljettavat toimijat. Suunnitelma on arvioitava uudelleen vähintään joka kolmas vuosi ja saatettava tarvittaessa ajan tasalle (JL 124 § 3 mom.). Itä-Suomen ELY-keskusten osalta jätelain mukainen velvoite suunnitelman laatimiselle on katettu tällä valvontasuunnitelmalla.

10.4 Jätteenkuljettajien ja -välittäjien rekisteröinti ja valvonta

Jätelain 94 §:n mukaan sen, joka aikoo harjoittaa jätteen ammattimaista kuljettamista tai toimia jätteen välittäjänä, on tehtävä hakemus toiminnan hyväksymiseksi jätehuoltorekisteriin. Rekisteröitymisvelvollisuus koskee jätehuoltoalalla toimivien toiminnanharjoittajien lisäksi sellaisia kuljetusyrityksiä, jotka muun kuljetustoiminnan ohessa kuljettavat myös jätteitä. Rekisteröitymisvelvollisuus koskee sekä omia että muiden jätteitä kuljettavia toiminnanharjoittajia. Hakemus toiminnan hyväksymiseksi jätehuoltorekisteriin tehdään sille ELY-keskukselle, jonka toimialueella suurinta osaa toiminnasta harjoitetaan. Hakemus tehdään sähköisesti aluehallinnon asiointipalvelussa.

ELY-keskus käsittelee ja hyväksyy päätöksellä jätteen ammattimaista kuljettamista ja välittämistä koskevat hakemukset sekä merkitsee jätteenkuljettajan tai -välittäjän jätehuoltorekisteriin (JL 96 §), joka on osa YLVA-järjestelmää. ELY-keskusten tavoitteena on käsitellä uudet hakemukset noin kuukauden kuluessa siitä, kun toiminnanharjoittajalta on saatu kaikki ratkaisuun tarvittavat tiedot. Hakemuksen käsitelijä arvioi, onko jätteenkuljettajalla riittävä asiantuntemus jätejakeiden oikeasta käsittelystä ja kuljettamisesta. Jätteen ammattimaista kuljettamista tai välittämistä ei saa aloittaa ennen kuin ELY-keskus on

hyväksynyt toiminnan jätehuoltorekisteriin (JL 96 §). ELY-keskus kirjaa hakemuksesta tehtävään päätökseen jätteenkuljetuksia koskevia määräyksiä, esimerkiksi mitä jätteitä kyseisellä jätteenkuljettajalla on lupa kuljettaa, jätteitä koskevasta kirjanpidosta ja vaarallisen jätteen kuljetuksesta. Kuljetuskaluston osalta arvioidaan, soveltuuko se hakemuksessa ilmoitettujen jätteiden kuljetukseen. Päätöksen yhteydessä toiminnanharjoittaja saa jätehuoltorekisteriotteen, joka on pidettävä mukana jätteenkuljetusten aikana (JL 98 §).

Vakuustarpeen arvioinnista jätehuoltorekisteriin hyväksymisen yhteydessä on luovuttu jätelain muutoksella. ELY-keskus arvioi jätehuoltorekisteriin hyväksymisen yhteydessä toiminnan luotettavuuden ja soveltuvuuden. Toiminnalla on oltava liikennelupa tai jos liikennelupaa ei vaadita, luotettavuustiedot tarkastellaan velvoitteidenhoitoselvityksen (VHS) perusteella. Hyväksymisen yhteydessä tarkastellaan jätelain 95 §:n mukaiset luotettavana pidettävän toiminnanharjoittajan kriteerit.

Vuoden 2022 lopussa (tilanne YLVAssa 1/2023) jätehuoltorekisterissä oli Etelä-Savon ELY-keskuksen alueella yhteensä 97, Pohjois-Savon ELY-keskuksen alueella 169 ja Pohjois-Karjalan alueella 116 rekisteröityä jätteen kuljettajaa ja välittäjää. Uusia hakemuksia toiminnan hyväksymiseksi jätehuoltorekisteriin tulee kuhunkin ELY-keskukseen vuosittain 5 - 15 kpl.

ELY-keskus valvoo jätehuoltorekisteriin merkittyjen jätteen ammattimaisten kuljettajien ja välittäjien toimintaa säännöllisesti tarkistamalla rekisteriin merkityt tiedot kolmen vuoden välein (JL 98 § 2 mom.).

- Jätteen kuljettajien kampanjaluonteinen tai säännöllinen valvonta tien päällä yhteistyössä poliisin kanssa kerran vuodessa tai kahden vuoden välein. Tien päällä kuljettajilta tarkastetaan jätehuoltorekisteriote ja mahdolliset siirtoasiakirjat.
- Jätteen kuljettajien ja -välittäjien maksulliset tarkastukset
 - Siirtoasiakirjavelvoitteen säädösmuutosten vuoksi valvotaan siirtoasiakirjan tietojen toimittamista SIIRTO-rekisteriin, erityisesti lietteenkuljettajat. Siirtoasiakirjavelvoitteiden laiminlyöntien valvontaa hoidetaan tarvittaessa tarkastuskäynneillä, jotka voivat olla maksullisia tarkastuksia.
- Jätteen kuljettajien ja -välittäjien vuosiraporttien tarkastus
 - Kirjanpitoa koskevia yhteenvetoraportteja voidaan pyytää olemassa olevan toiminnan hyväksymiseksi jätehuoltorekisteriin -yhteydessä. Lisäksi yhteenvetoraportteja voidaan käyttää siirtoasiakirjavelvoitteiden vertailussa. Sisältää valvontaa myös jätteen kuljettajien ja -välittäjien etusijajärjestyksen noudattamisen (kierrätystavoitteet) ja jätteiden erilliskeräysvelvoitteiden noudattamisen osalta.

Jätelain muutoksen mukaisesti, jos toiminta on hyväksyttynä jätehuoltorekisteriin 1.1.2023, toiminnanharjoittajan on tehtävä 94 §:n mukainen hakemus toiminnan hyväksymiseksi jätehuoltorekisteriin viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2025. Hakemus on kuitenkin tehtävä viimeistään, kun 98 §:n mukainen ote on tarkistettava. Hakemuksen käsittelyn yhteydessä on vapautettava mahdollinen jätteen kuljettajalta tai välittäjältä vaadittu vakuus. Tämä työllistää tulevana vuosina enemmän kuin pelkkä otteiden päivitys, koska tehdään uudet päätökset. Uuden hyväksynnän myötä joudutaan tekemään myös velvoitteidenhoitoselvityksiä, jotka ainakin aluksi ovat täysin uutta ja opeteltavaa työtä. Lisäksi vuoden 2023 alusta lähtien ei enää hyväksytä alihankkijoita jätehuoltorekisteriin, joten uusia hakijoita voi tästä syystä tulla

runsaastikin jo olemassa olevien toimijoiden päätösten uusimisten lisäksi. SIIRTO-rekisterin valvonta on myös täysin uusi työtehtävä ELY-keskusten valvojille eikä sen tuomaa työmäärää voida vielä täysin arvioida.

Luvanvaraisten kohteiden määräaikaistarkastuksilla voidaan myös tarvittaessa tarkistaa laitosalueella ajossa oleva jätteenkuljetusajoneuvo ja pyytää esittämään ote jätehuoltorekisteristä.

ELY-keskus vastaa myös muun muassa yritysten, kuntien ja jätelautakuntien tietopyyntöihin koskien jätteen kuljettajien jätehuoltorekisteröintien asianmukaisuutta.

10.5 Kansainvälisten jätesiirotojen valvonta

SYKE vastaa yhteistyöstä muiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa jätteen kansainvälisten siirtojen valvonnan osalta. SYKE on laatinut kansainvälisten jätesiirotojen tarkastussuunnitelman vuosille 2020–2022, jossa tarkastuksen painopisteiksi ko. aikavälille on kirjattu lyijyakut, sähkö- ja elektroniikkalaiteromu, romuautoet ja niiden varaosat, rakennusjäte, varastetut jätteet sekä vihreä jäte. SYKE lähettää jätesiirotoilmoituksista tekemänsä päätökset tiedoksi ELY-keskukselle jätteen lähtöpaikan sijaintipaikkakunnan mukaisesti. ELY-keskus osallistuu pyydettyäessä tarkastuskäynneille SYKEN ja Tullin kanssa. Vuosien 2023-2025 on valmisteilla.

ELY-keskus tekee kansainvälisten jätesiirotojen valvontaa yhteistyössä SYKEN kanssa. ELY-keskuksessa kansainvälisten jätesiirotojen valvontaa tehdään laitosvalvonnan sekä jätteen kuljettajien ja välittäjien valvonnan yhteydessä. Laitosvalvonnassa kansainvälisiä jätesiirotoja valvotaan etenkin vuosiraporttien tarkastusten ja määräaikaistarkastusten yhteydessä. Mikäli jätesiirotoluvan edellyttäviä siirtoja tehdään, tarkastetaan luvan voimassa olo. Laittomia jätesiirotoja koskevista epäilyistä ELY-keskus tekee viivytystä ilmoituksen SYKELLE.

11 Kemikaalilain ja haitallisten aineiden päästöjen valvonta

ELY-keskus ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvovat valvontakohteissaan kemikaalien käyttöolosuhteita ja varastointia sekä haitallisten aineiden päästöjä ympäristöhaittojen ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. Kemikaaleihin ja haitallisiin aineisiin liittyviä ympäristövelvoitteita valvotaan kemikaalilain ja ympäristönsuojelulain nojalla. Kemikaalilain 11 §:n mukaan ELY-keskus ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvovat toimivaltaansa kuuluvissa ympäristöluvanvaraisissa, rekisteröitävissä ja ilmoituksenvaraisissa toiminnoissa toiminnanharjoittajien velvoitetta ehkäistä ja torjua ympäristöhaittoja kemikaalien käytössä ja varastoinnissa kemikaalilain sekä REACH-asetuksen⁹ (EY 1907/2006), biosidi-asetuksen¹⁰ (EU 528/2012) ja POP-asetuksen¹¹ (EU 2019/1021) nojalla. Lisäksi ne valvovat elohopea-

⁹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1907/2006, annettu 18 päivänä joulukuuta 2006, kemikaalien rekisteröinnistä, arvioinnista, lupamenettelyistä ja rajoituksista (REACH), Euroopan kemikaaliviraston perustamisesta, direktiivin 1999/45/EY muuttamisesta sekä neuvoston asetuksen (ETY) N:o 793/93, komission asetuksen (EY) N:o 1488/94, neuvoston direktiivin 76/769/ETY ja komission direktiivien 91/155/ETY, 93/67/ETY, 93/105/EY ja 2000/21/EY kumoamisesta

¹⁰ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 528/2012, annettu 22 päivänä toukokuuta 2012, biosidivalmisteiden asettamisesta saataville markkinoilla ja niiden käytöstä

¹¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2019/1021, annettu 20 päivänä kesäkuuta 2019, pysyvistä orgaanisista yhdisteistä

asetuksessa¹² (EU 2017/852) säädettyä elohopean käyttöä, käytön rajoituksia ja väliaikaista varastointia. ELY-keskuksen ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimivalta määräytyy ympäristönsuojelulain mukaisesti.

ELY-keskus toteuttaa kemikaalivalvontaa pääsääntöisesti muun laitosisvalvonnan yhteydessä, esimerkiksi määräaikaistarkastuksilla ja vuosiraporttien tarkistamisen yhteydessä. ELY-keskuksen kemikaalivalvonta keskittyy kemikaalien käyttö- ja varastointiolosuhteiden valvontaan sekä REACH-asetuksen luvanvaraisten (liite XIV) ja rajoitettujen aineiden (liite XVII) valvontaan. ELY-keskusten kemikaalivalvontaa ollaan kehittämässä siten, että tulevaisuudessa pystytään tehokkaammin valvomaan myös POP- ja biosidi-asetusten vaatimuksia.

Kemikaalivalvonnassa huomioidaan kemikaalilain 19 §:n mukaiset yleiset periaatteet, joita ovat selvilläolo-, huolehtimis- ja valintavelvollisuus (kemikaaleista aiheutuvien haittojen ehkäisemiseksi tulee olemassa olevista kemikaaleista tai menetelmistä valita se, josta aiheutuu vähiten vaaraa). Laitosisvalvonta sisältää kemikaalilain edellyttämän valvonnan lisäksi ympäristönsuojelulakiin ja ympäristölupapäätöksiin nojautuvan kemikaalivalvonnan, joka kattaa muun muassa kemikaalien varastoinnin, purun ja lastauksen. ELY-keskus valvoo, että toiminnassa noudatetaan myös kemikaalien osalta ympäristönsuojelulaissa säädettyjä yleisiä velvollisuuksia, joita ovat muun muassa selvilläolovelvollisuus (6 §), pilaantumisen torjuntavelvollisuus (14 §), ennaltavarautumisvelvollisuus (15 §) ja kemikaalien käyttöä koskevat erityiset velvollisuudet (19 §).

ELY-keskus valvoo lisäksi vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista aineista annettua valtioneuvoston asetusta (1022/2006), jonka tavoitteena on lopettaa kerralla tai vaiheittain vesiympäristölle vaarallisten aineiden päästöt ja huuhtoutumat pintavesiin, vähentää vaiheittain haitallisten aineiden päästöjä ja huuhtoutumia sekä ehkäistä ja rajoittaa vaarallisten aineiden päästöjä pohjaveteen. Valvonnassa otetaan huomioon asetuksessa säädettyt päästökiellot, päästöraja-arvot ja ympäristölaatunormit.

ELY-keskus valvoo myös ympäristönsuojelulain nojalla annettua laitosis-VOC-asetusta (valtioneuvoston asetus eräiden orgaanisia liuottimia käyttävien toimintojen ja laitosten ilmaan johdettavien päästöjen rajoittamisesta 64/2015), jonka tavoitteena on vähentää ns. VOC-päästöjä (Volatile Organic Compounds).

Kemikaalivalvonnassa tehdään yhteistyötä Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen kanssa, jolla on valtakunnallinen erikoistumistehtävä kemikaalilainsäädännön valvonnan kehittämisessä. Kaakkois-Suomen ELY-keskus laatii ELY-keskuksille yhdenmukaisen kemikaalilainsäädännön valvontaohjeistuksen ja ohjaa kuntien ympäristönsuojeluviranomaisten toimintaa kemikaalikysymyksissä. Etelä-Savon, Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan ELY-keskukset osallistuvat ympäristöhallinnon kemikaalivalvonnan kehittämiseen liittyvän KEHYS-ryhmän työskentelyyn. Lisäksi ELY-keskus osallistuu Tukesin, ELY-keskusten ja aluehallintovirastojen vuosittaisiin tapaamisiin.

ELY-keskuksen kemikaalivalvonnassa noudatetaan ympäristöministeriön ohjetta *Kemikaalitiedon käyttö ympäristöluvassa – Ohje lupa- ja valvontaviranomaisille* (Ympäristöministeriön julkaisu 2021:32).

¹² Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2017/852, annettu 17 päivänä toukokuuta 2017, elohopeasta ja asetuksen (EY) N:o 1102/2008 kumoamisesta

12 Merenkulun ympäristönsuojelulain valvonta

Merenkulun ympäristönsuojelulain tarkoituksena on ehkäistä alusten tavanomaisesta toiminnasta aiheutuvia päästöjä mereen ja järjestää alusten jätteiden vastaanotto satamissa. ELY-keskus valvoo toimialueellaan merenkulun ympäristönsuojelulain noudattamista siltä osin kuin se koskee sataman jätehuoltosuunnittelua, aluksista peräisin olevien jätteiden ja sedimenttien vastaanottolaitteita satamassa sekä sataman jätehuoltoa koskevia maksuja (MYSL 12:4). Valvontatehtävä koskee erityisesti sellaisia kauppamerenkulun satamia, joilla pitää olla ympäristönsuojelulain mukainen ympäristölupa. Merenkulun ympäristönsuojelulain valvontaa tehdään osana satamiin kohdistuvaa ympäristönsuojelulain mukaista lupavalvontaa. Muita merenkulun ympäristönsuojelulaissa tarkoitettuja valvontaviranomaisia ovat Liikenne- ja viestintävirasto, SYKE, Rajavartiolaitos, Tulli, poliisi ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen.

ELY-keskus valvoo, että satamalle laaditaan merenkulun ympäristönsuojelulain mukainen jätehuoltosuunnitelma aluksista peräisin olevien jätteiden jätehuollon järjestämiseksi satamassa (MYSL 6 §). Huvivenesataman ja sellaisen kalastussataman, johon vuosittain purettu saalismäärä on alle 20 000 kilogrammaa, jätehuoltosuunnitelman puolestaan hyväksyy kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. ELY-keskus hyväksyy sataman jätehuoltosuunnitelman päätöksellä, jossa voidaan antaa jätehuoltoa koskevia tarpeellisia määräyksiä. Hyväksytty jätehuoltosuunnitelma merkitään ympäristönsuojelun tietojärjestelmään. Jätehuoltosuunnitelma on päivitettävä ja esitettävä toimivaltaisen viranomaisen arvioitavaksi ja hyväksyttäväksi, jos sataman toiminta tai satamaan jätettävien jätteiden laatu, määrä tai jätehuolto muuttuu merkittävästi, kuitenkin vähintään viiden vuoden välein.

13 Maa-aineslain valvonta

13.1 ELY-keskuksen maa-aineslain mukaiset tehtävät

ELY-keskus ohjaa ja valvoo maa-aineslain mukaista toimintaa alueellaan sekä valvoo maa-aineslain ja ympäristönsuojelulain mukaisia valtion lupaviranomaisen myöntämiä yhteiskäsittelylupia (MAL 4 b §). Maa-aineslain mukaisena lupaviranomaisena toimii kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. ELY-keskus voi tarpeen vaatiessa keskeyttää maa-aineksen ottamisen, jos ottamisessa ei noudateta maa-aineslain tai sen nojalla annettuja säännöksiä, silloin kun ottaminen sijoittuu esimerkiksi luonnonsuojelu- tai pohjavesialueelle (MAL 15 §).

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on vuosittain ilmoitettava ELY-keskukselle kunnan alueella otetun aineksen määrä ja laatu (MAL 23 a §). ELY-keskukset ja SYKE ylläpitävät maa-ainesten ottamisen seurannan ja valvonnan tietojärjestelmää NOTTOa, johon tallennetaan tarpeelliset tiedot maa-aineslain mukaisista luvista ja ilmoituksista sekä ottamisalueiden tilan seurannasta (MAL 23 b §).

13.2 Maa-aineslain ja ympäristönsuojelulain yhteiskäsittelyluvat

Maa-ainesten ottaminen voi tarvita myös ympäristölupaa. Maa-aineslain ja ympäristönsuojelulain samaa hanketta koskeva lupahakemus käsitellään yhdessä ja ratkaistaan pääsääntöisesti samalla päätöksellä (YSL 47 a §, MAL 4 a §). Yhteiskäsittelyssä noudatetaan ympäristönsuojelulain menettelysäännöksiä, mutta lupahakemuksen sisältöön ja lupaharkintaan, luvan myöntämisen edellytyksiin ja lupamääräyksiin sovelletaan erikseen maa-

aineslain ja ympäristönsuojelulain mukaisia aineellisia säännöksiä. ELY-keskus valvoo toimintoja, joiden maa-aineslain ja ympäristönsuojelulain mukaisen yhteiskäsittelyluvan on myöntänyt aluehallintovirasto. Tällaisia toimintoja ei ELY-keskusten alueella ole.

14 Vesilain valvonta

14.1 Valvonnan kohdentaminen ja valvontaviranomaiset

Vesilakia sovelletaan vesitalousasioihin, joilla tarkoitetaan vesitaloushankkeiden toteuttamista sekä muuta vesivarojen ja vesiympäristön käyttöä ja hoitoa. Jos vesilain mukainen hanke tai toimenpide on aloitettu ennen nykyisen vesilain voimaantuloa, sovelletaan siihen kumottua vanhaa vesilakia (264/1961). Esimerkiksi vedenottoluvat on pääosin myönnetty ennen nykyisen vesilain voimaantuloa. Valvonnan menettelyissä sovelletaan kuitenkin pääasiassa nykyistä vesilakia.

Vesilaki ei velvoita valvontasuunnitelman tekemiseen. Iso osa vesilain valvonnasta on ennakkovalvontaa, mutta tarvetta on myös kohteiden jälkivalvonnalle esimerkiksi säännöstelyjen, täyttöjen, rakenteiden, väylien ja vedenoton valvonnassa. Suunnitelmalliseen ja säännölliseen jälkivalvontaan käytettävissä olevat voimavarat ovat kuitenkin ELY-keskuksissa usein vähäiset. Vesilain jälkivalvontaan kuuluvat olennaisesti reaktiiviset valvontatoimet, jolloin ELY-keskus käynnistää valvontatoimenpiteitä esim. haitankärsijän tai toiminnanharjoittajan oman ilmoituksen johdosta.

Laillisuusvalvonnan ohella ELY-keskus valvoo vesilain mukaisissa asioissa yleistä etua. Yleisen edun valvonta tarkoittaa muun muassa ympäristön- ja luonnonsuojeluun, alueidenkäyttöön, kalatalouteen ja vesiliikenteeseen liittyvien näkökohtien huomioon ottamista. Vesilain valvonta kohdennetaan ensisijaisesti hankkeisiin, joilla on yleisen edun kannalta merkittäviä vaikutuksia.

Vesilain valvontaviranomaisia ovat ELY-keskus ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen, joilla on rinnakkainen ja toisistaan riippumaton toimivalta lukuun ottamatta tiettyjä toimenpiteitä, joita ovat muun muassa tietyt kunnalle kuuluvat ojitusasiat sekä hankkeet, joista on tehtävä ennakoilmoitus ELY-keskukselle (VL 2:15 ja VL 5:6). Poikkeuksellisten luonnonolojen tai muun ylivoimaisen tapahtuman edellyttämien vaarantorjuntatoimien osalta vireillepano-oikeus on ELY-keskuksella (VL 18:4). Molemmat valvontaviranomaiset voivat käyttää yleistä etua koskevaa puhevaltaa vesilain mukaisissa hakemusasioissa (VL 11:9). ELY-keskus käyttää asianomistajan puhevaltaa rikosasiassa, jossa on rikottu vesilakia ja loukattu yleistä etua (VL 16:5). ELY-keskus ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen tekevät vesilain valvonnassa viranomaisyhteistyötä ja tiedottavat tarvittaessa yhteydenotoista ja valvontatoimista toisilleen.

Vireille tulevat vesistöarakentamishankkeet viedään SYKE:n ylläpitämään vesistötöiden tietojärjestelmään (VESTY).

14.2 Vesilain mukainen ilmoitusmenettely ja luvan tarpeen harkinta

Ilmoitusmenettely toimii vesilaissa pienten vesitaloushankkeiden ennakkovalvonnan välineenä, minkä perusteella valvontaviranomainen tarkistaa hankkeen luvanvaraisuuden ja saa lain valvonnan kannalta riittävät tiedot alueella toteutettavista hankkeista. Mikäli hanke ei edellytä vesilain 3 luvun 2 §:n tai 3 §:n mukaista lupaa, on hankkeesta vastaavan ilmoitettava ELY-keskukselle johdon sijoittamisesta toisen vesialueelle (valtaväylän tai puron alitus),

ruoppauksesta ja vesikasvien niitosta, maa-ainesten ottamisesta vesistön pohjasta sekä pinta- ja pohjaveden ottamisesta (määrä yli 100 m³/vrk) (VL 2:15). Lisäksi ELY-keskukselle on ilmoitettava muusta kuin vähäisestä ojituksesta (VL 5:6). Ruoppauksesta ja vesikasvien niitosta, maa-ainesten ottamisesta vesistön pohjasta sekä pinta- ja pohjaveden ottamisesta tulee ilmoittaa vähintään 30 vuorokautta ennen toimenpiteen aloittamista. Johdon sijoittamisesta toisen vesialueelle ja muusta kuin vähäisestä ojituksesta tulee puolestaan ilmoittaa vähintään 60 vuorokautta ennen toimenpiteen aloittamista. ELY-keskus antaa ilmoituksista tiedon kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle (VL 18:17). Vesilain mukaisia ilmoituksia tulee Etelä-Savon ELY-keskukselle yhteensä keskimäärin noin 160 kpl, Pohjois-Savon ELY-keskukselle noin 250 kpl ja Pohjois-Karjalan ELY-keskukselle noin 150 kpl vuodessa.

Etelä-Savon alueen ruoppaus- ja niittoilmoitukset esikäsittelee ympäristöasioiden asiakaspalvelukeskus. Muut ilmoitukset käsitellään kokonaisuudessaan ELY-keskuksessa. Ruoppaus- ja niittoilmoitusten sekä vesistönalitusilmoitusten tekijöille toimitetaan vastaanottoilmoitus, jonka liitteenä on yleisiä ohjeita toimenpiteen suorittamisesta. Tarvittaessa tekijälle annetaan vielä tarkentavia lisäohjeita. Muihin ilmoituksiin pyritään vastaamaan vähintään toteamalla toimenpiteen hyväksyttävyyys sekä antamalla ilmoituksen tekijälle toimenpiteen suorittamista koskevia ohjeita. Ilmoitukset toimitetaan tiedoksi kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle.

Pohjois-Karjalan alueen ruoppaus- ja niittoilmoituksiin, sekä alitusilmoituksiin vastataan pääsääntöisesti antamalla lausunto. Ojitus- ja muista ilmoituksista arvioidaan hankkeen luvan tarve ja vastataan asiakkaalle. Tarvittaessa vastauksessa tuodaan esiin hankkeessa huomioon otettavia asioita ja annetaan muita ohjeistuksia. Vesilain 2:15 §:n mukaisista ilmoituksista annetut lausunnot toimitetaan tiedoksi kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle.

Pohjois-Savon alueen ruoppaus- ja niittoilmoitukset, ojitusilmoitukset ja vesistön alitusilmoitukset käsitellään ELY-keskuksessa. Asiakkaalle lähetetään vastaus, jos vesilain mukaista lupaa ei tarvita. Vastauksessa tuodaan tarvittaessa esiin huomioon otettavia asioita ja annetaan yleisiä ohjeita hankkeen toteuttamiseksi. Vastaukset ja lausunnot kaikkiin ilmoituksiin lähetetään tiedoksi kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle ja ojitusilmoitusten vastaukset ja lausunnot lisäksi Metsäkeskukseen.

ELY-keskus arvioi vesilain mukaisia ilmoituksia käsitellessään aina myös hankkeen luvantarpeen. ELY-keskus voi hankkeen luonteen, koon tai hankkeen mahdollisten haittavaikutusten perusteella kehottaa ilmoituksen tekijää hakemaan vesilain mukaista lupaa. Jos ilmoitettu toimenpide vaatii vesilain mukaisen luvan, annetaan ilmoituksesta aina lausunto.

Vesilain mukainen luvantarpeen arviointi ja siihen liittyvä ohjaus ja neuvonta ovat olennainen osa ELY-keskuksen tekemää vesilain ennakkovalvontaa. Ilmoitusten käsittelyn yhteydessä tehtävän luvantarpeen arvioinnin lisäksi valvontaviranomainen harkitsee luvantarvetta toiminnanharjoittajien ja haitankärsijöiden yhteydenottojen johdosta. Usein myös viranomaiset tai hankkeesta vastaavat pyytävät suunnitellusta hankkeesta tai toimenpiteestä lausuntoa ELY-keskukselta. Luvan tarvetta arvioitaessa tehdään yhteistyötä muun muassa luonnonsuojelun asiantuntijoiden kanssa, jotta varmistetaan, että esimerkiksi vesilain mukaiset suojeltavat luontotyypit ja luonnonsuojelulain mukaiset suojelualueet tulevat huomioiduksi.

14.3 Vesilupien valvonta ja vesilain laillisuusvalvonta

Vesilain 3 luvussa säädetään vesitaloushankkeiden luvanvaraisuudesta. Vesilain 3 luvun 3 §:ssä on lueteltu vesitaloushankkeet, joilla on oltava aina lupaviranomaisen myöntämä lupa riippumatta hankkeen vaikutuksista. Lisäksi vesilain 3 luvun 2 §:ssä säädetään vesitaloushankkeiden yleisestä luvanvaraisuudesta, joka perustuu hankkeen vaikutuksiin. Vesitaloushankkeella on oltava lupa, jos se voi muuttaa vesistön asemaa, syvyyttä, vedenkorkeutta tai virtaamaa, rantaa tai vesiympäristöä taikka pohjaveden laatua tai määrää, ja muutos aiheuttaa pykälässä lueteltuja vaikutuksia. ELY-keskus ohjaa hankkeesta vastaavan tekemään vesilain lupaviranomaisena toimivalle aluehallintovirastolle lupahakemuksen hankkeista, jotka ovat aina luvanvaraisia, sekä hankkeista, jotka ovat vaikutustensa perusteella luvanvaraisia. ELY-keskus toteaa vesiluvan tarpeen hankkeesta annettavassa lausunnossa.

Vesiluvan haltija on tarvittaessa velvoitettava tarkkailemaan hankkeen toteuttamista ja sen vaikutuksia (VL 3:11). Lupaviranomainen, tai sen määräyksestä valtion valvontaviranomainen tai kalatalousviranomainen, voi määrätä useat luvanhaltijat yhdessä tarkkailemaan toimintojensa vaikutusta (yhteistarkkailu) tai hyväksyä toiminnan tarkkailemiseksi osallistumisen alueella tehtävään seurantaan.

Vesilain mukaisten hankkeiden kesto ja mittakaava vaihtelevat huomattavasti, mikä vaikuttaa myös niiden valvontaan. Valvonta vaihtelee pysyvien kohteiden lupaehtojen ja velvoitetarkkailutulosten säännöllisestä seurannasta lähinnä yksityisten asianosaisten ilmoituksista käynnistyviin selvitys- ja valvontatoimenpiteisiin. Vesilain mukaiset luvat myönnetään pääsääntöisesti pysyvinä, mutta lupa voidaan erityisistä syistä myöntää myös määräajaksi.

Pienissä yksittäisissä, lyhytkestoisissa ja vaikutuksiltaan vähäisissä vesitaloushankkeissa varsinaisen lupavalvonnan tarve on yleensä vähäistä. Valvontatoimet käynnistyvät pääsääntöisesti toiminnanharjoittajan, osakaskunnan, haitankärsijän tai kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen ilmoituksesta. Yksittäisiä lyhytkestoisia kohteita ovat esimerkiksi ruoppaukset ja laiturit, pienet siltatyöt ja vesistöalitukset, vähäiset vesistöarakenteet ja yksityiset kaivot.

Suurissa pitkäkestoisissa, määräaikaisissa ja yleiseen etuun merkittävästi vaikuttavissa hankkeissa lupavalvonnan merkitys on suurempi. Määräaikaisia valvontakohteita ovat esimerkiksi vedenpinnan nostot, suuret vesirakenteet kuten laiturit, sillat ja vesistöalitukset sekä maa-ainesten ottaminen vesialueen pohjasta. Jotkin hanketyypit, kuten suuret vesialueen täytöt, voivat olla joko määräaikaisia tai pysyväisluonteisia valvontakohteita.

Muita pysyväisluonteisia valvontakohteita ovat esimerkiksi säännöstelyt, vesivoiman hyödyntäminen ja veden ottaminen. Pysyvien kohteiden lupamääräyksissä on usein jatkuva tarkkailuvelvoite ja monet niistä on määrätty osallistumaan yhteistarkkailuun. ELY-keskus seuraa kohteiden tarkkailutuloksia voimavarojensa puitteissa ja vertaa niitä lupaehtoihin sekä lupamenettelyssä arvioituihin vaikutuksiin. Sekä pysyväisluonteisiin että suuriin määräaikaisiin valvontakohteisiin tehdään valvontakäyntejä voimavarojen mukaan.

Vesilain mukaisia lupia on myönnetty Itä-Suomen alueelle tuhansia. Vuosittain uusia vesilupia myönnetään nykyään noin 50 kpl.

Vesitalousluvuissa määrätään pääsääntöisesti, että hankkeesta vastaavan on ilmoitettava töiden aloittamisesta ELY-keskukselle ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Saatuaan aloitusilmoituksen, ELY-keskus tarkistaa, onko hankkeen lupa saanut lainvoiman ja aloitetaanko hanke luvan mukaisena aikana. Lupamääräykset saattavat edellyttää ELY-

keskukselta tarkkailusuunnitelman hyväksymisen. Etenkin merkittävämmissä hankkeissa lupamääräykset käydään läpi yhdessä luvansaaajan kanssa jo ennen hankkeen aloittamista. Lupamääräyksissä voidaan edellyttää myös lopputarkastusta.

Vesilain mukaisesti luvanvaraisista hankkeista tulee tehdä valmistumisilmoitus lupaviranomaiselle ja valtion valvontaviranomaiselle (VL 3:18). ELY-keskus tiedottaa valmistumisilmoituksesta kuuluttamalla, jos hankkeesta aiheutuu merkittäviä tai laajalle ulottuvia ympäristövaikutuksia (VL 14:13).

Valvontaviranomainen voi ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin haitan tai vaaran poistamiseksi, jos vesilain tai sen nojalla annettujen säännösten vastainen toimenpide aiheuttaa välitöntä haittaa tai vaaraa turvallisuudelle, terveydelle tai muulle tärkeälle yleiselle edulle taikka huomattavaa vaaraa toisen omaisuudelle (VL 14:10). Valvontaviranomainen voi myös keskeyttää vesilain 2 luvun 15 §:n mukaisen ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvan toiminnan, jos se on ilmeisen lainvastaista (VL 14:11). ELY-keskus puuttuu luvattomiin, luvanvastaisiin tai ennakoidusta poikkeavia vaikutuksia aiheuttaneisiin hankkeisiin tarvittaessa valvonnallisin keinoin pyytämällä toimenpiteen tehneeltä asiasta selvityksen ja kehottamalla tätä ryhtymään tarvittaviin toimenpiteisiin tilanteen korjaamiseksi (VL 14:2). Tarvittaessa ELY-keskus laittaa vireille hallintopakko vaatimuksen aluehallintovirastoon [ja](#)/tai tekee tutkintapyyntöä poliisille (VL 14:2).

15 Yleisöilmoitukset

ELY-keskukselle tulevat yleisöilmoitukset koskevat pääasiassa ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisia valvontakohteita. Yleisöilmoituksen saavuttua ELY-keskus arvioi ilmoituksen merkittävyyden, ottaa yhteyttä toiminnanharjoittajaan asian selvittämiseksi ja ryhtyy tarvittaessa valvontatoimiin. ELY-keskus pyrkii käsittelemään yleisöilmoituksen 30 vuorokauden kuluessa sen vireilletulosta.

ELY-keskukselle voi tulla myös yleisöilmoituksia, jotka selvittelyjen jälkeen voidaan kohdentaa kuntien valvomiin toimintoihin. Tällaiset yleisöilmoitukset sekä roskaantumiseen liittyvät yleisöilmoitukset ohjataan kuntiin.

Kiireellisiä toimenpiteitä vaativissa tapauksissa ELY-keskus käy paikan päällä tai pyytää apua kunnan ympäristöviranhaltijoilta tilanteen kartoittamiseksi. Tehtävät valvontatoimenpiteet riippuvat kohteesta, asiasta sekä asian kiireellisyydestä ja ne harkitaan tapauskohtaisesti. Kun asia on selvitetty, ELY-keskus informoi ilmoituksen tekijää tehdyistä toimenpiteistä ja asian lopputuloksesta. Osa yleisöilmoituksista tulee myös nimettöminä, jolloin jälki-informointia ei voida tehdä.

Yleisöilmoituksiin liittyvät dokumentit, kuten yhteydenotot, saadut selvitykset ja mahdolliset tarkastuskertomukset, kirjataan joko suoraan ELY-keskuksen asianhallintajärjestelmään (USPA) tai ympäristöluvanvaraisten toimintojen osalta YLVA-järjestelmään, josta ne asian käsittelyn jälkeen siirtyvät automaattisesti USPAan.

Jos yleisöilmoituksen takia on tehtävä YSL:n 169 §:n mukainen tarkastus, voidaan tarkastuksesta periä maksu toiminnanharjoittajalta. Kuten häiriö- ja poikkeustilanteissa, myös yleisöilmoitusten osalta YSL 169 §:n mukaisen tarkastuksen vireilletuloa ohjaa valvontaviranomaisen tekemä arvio haitan luonteesta, vakavuudesta ja kiireellisyydestä.

Jos yleisöilmoitus osoittautuu tarpeettomaksi, asian käsittely keskeytetään. Mikäli valvontaviranomainen joutuu tekemään tarpeettomaksi osoittautuvan ilmoituksen selvittämiseksi paljon työtä tai jos samasta asiasta on useita perusteettomia ilmoituksia, voi

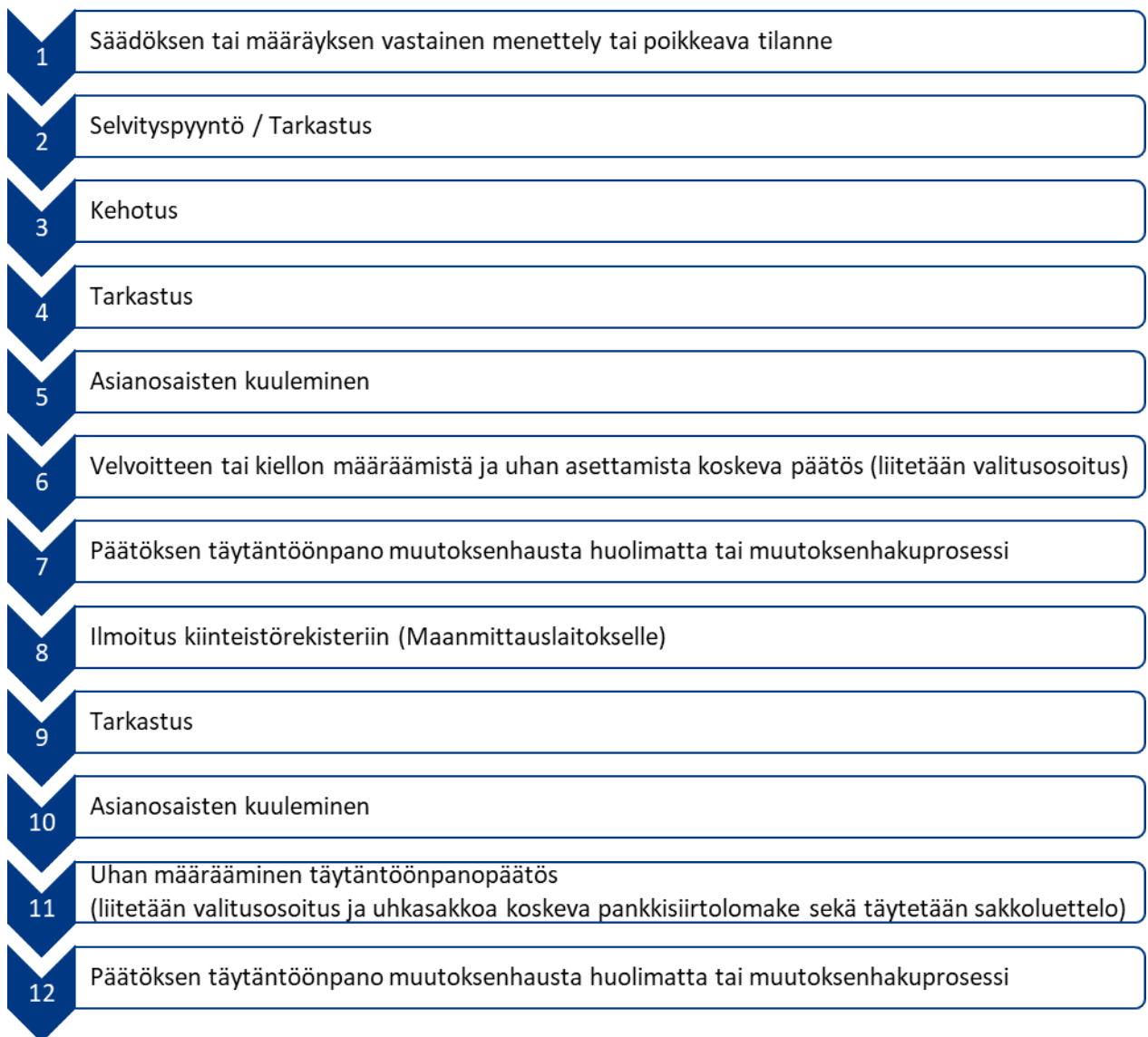
ELY-keskus ympäristönsuojelulain mukaisissa asioissa laskuttaa ilmoituksen tekijää (YSL 205 §).

16 Hallintopakkomenettely ja tutkintapyyntö

16.1 Hallintopakko

Valvontaviranomaisella on velvollisuus ryhtyä toimiin havaitsemansa lainvastaisen tilanteen oikaisemiseksi. Lainvastaiset tilanteet pyritään ensisijaisesti korjaamaan toiminnanharjoittajan omaehtoisilla toimilla. Tarvittaessa lainvastaisen toiminnan harjoittajaa kehoitetaan saattamaan tilanne lainmukaiseksi (YSL 179 §). Mikäli tilanne ei korjaannu kehotuksessa asetetussa määräajassa, tekee valvontaviranomainen hallintopakkopäätöksen tai hallintopakkohakemuksen toimivaltaiselle viranomaiselle. Hallintopakkomenettelyn tarkoituksena on saattaa lainvastainen tilanne palautettua lailliseksi.

Hallintopakkomenettelystä säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990), jota noudatetaan kaikkien hallinnonalojen hallintopakkomenettelyissä. Hallintopakko on kaksivaiheinen menettely, jonka ensimmäisessä vaiheessa valvontaviranomainen antaa lain tai luvan vastaisesti toimivalle kiellon tai määräyksen laittoman toiminnan lopettamiseksi tai tilanteen saattamiseksi lailliseksi (päävelvoite). Määräystä tehostetaan tarvittaessa uhkasakolla, teettämisuhalla tai keskeyttämisuhalla. Mikäli toiminnanharjoittaja ei täytä viranomaisen asettamaa päävelvoitetta, määrää velvoitteen asettanut viranomainen sen hallintopakkomenettelyn toisessa vaiheessa täytäntöön pantavaksi eli uhkasakon maksettavaksi, toimenpiteen teetettäväksi laiminlyöjän kustannuksella tai toiminnan keskeytettäväksi. Velvoitettavaa on kuultava sekä ennen hallintopakon asettamista että ennen uhan täytäntöönpanopäätöstä. Kohteeseen on hallintopakkomenettelyssä tehtävä tarkastukset hallintopakkoa edeltävän ensimmäisen kehotuksen määräajan päättymisen jälkeen, hallintopakon asettamispäätöksessä velvoitteen täyttämiseksi asetetun määräajan jälkeen sekä uhan täytäntöönpanopäätöksessä asetetun määräajan jälkeen. Hallintopakkomenettelyn kulku on kuvattu kuvassa 6.

Kuva 6. Hallintopakkomenettelyn kulku (mukaillen laillisuusvalvontaopas, s. 142).

ELY-keskus on hallintopakkoa käyttävä viranomainen ympäristönsuojelulain nojalla ainakin seuraavissa tapauksissa:

- Luvanvaraisissa ja ilmoituksenvaraisissa toiminnoissa, joiden ympäristöluvan myöntää tai ilmoituspäätöksen antaa aluehallintovirasto (YSL 175 §)
- Ympäristönsuojelulain 116 §:ssä tarkoitetun rekisteröinnin laiminlyöntiin liittyvissä valvonta-asioissa silloin, kun ELY-keskus on ko. ilmoitukset ja rekisteröinnin käsittelevä viranomainen
- Pilaantuneen maaperän tai pohjaveden selvitys- ja kunnostustyötä koskevissa asioissa (YSL 135 §, 136 § ja 137 §)
- Vesistön merkittävän pilaantumisen tai luontovahingon korjaamista koskevassa asiassa (YSL 176 §)
- Eräiden ilmoituksenvaraisten kertaluonteisten toimintojen valvonnassa silloin, kun ELY-keskus on ilmoitukset ratkaiseva valvontaviranomainen (YSL 118 § ja 123 §)
- Polttolaitosten poikkeuksellisista tilanteista annettavien päätösten osalta (YSL 99 §)

ELY-keskus on hallintopakkoa käyttävä viranomainen myös niissä hallintopakkoasioissa, jotka koskevat ympäristönsuojelulain rikkomuksia aluehallintoviraston myöntämässä maa-aineslain ja ympäristönsuojelulain mukaisissa yhteiskäsittelyluvuissa (MAL 14 §, YSL 175 §). Kunnat ovat hallintopakkoviranomaisia maa-aineslain mukaisissa hallintopakkoasioissa sekä kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen myöntämässä maa-aineslain ja ympäristönsuojelulain yhteiskäsittelylupaa koskevilla hallintopakkoasioissa (MAL 14 §).

Jätelain rikkomistilanteissa hallintopakkoviranomaisia ovat ELY-keskus ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen (JL 126 §). ELY-keskus on hallintopakkoa käyttävä viranomainen jätelain 13 luvun määrittelemässä ELY-keskuksen valvontavastuulle kuuluvissa asioissa. ELY-keskus voi määrätä laiminlyöntimaksun eräissä jätelain rikkomistilanteissa (velvollisuus tehdä hakemus toiminnan hyväksymiseksi jätehuoltorekisteriin, velvollisuus pitää jätehuoltorekisteriotetta mukana jätteen kuljetuksessa sekä velvollisuus laatia siirtoasiakirja ja pitää sitä mukana jätteen kuljetuksessa, JL 133 §). Kunnat ovat hallintopakkoviranomaisia pääsääntöisesti jätelain mukaisissa roskaamisasioissa.

Kemikaalilainsäädännön rikkomuksissa valvontaviranomainen (ELY-keskus tai kunnan ympäristönsuojeluviranomainen) noudattaa laillisuusvalvonnassa ympäristönsuojelulain menettelyjä (KemL 11 §, 46 §).

Merenkulun ympäristönsuojelulain osalta hallintopakkoviranomaisia ovat ELY-keskus ja liikenne- ja viestintävirasto (MYSL 12:15). ELY-keskus on hallintopakkoa käyttävä viranomainen sille merenkulun ympäristönsuojelulaissa säädettyjen valvontatoimien, eli satamien jätehuollon valvonnan, osalta.

Vesilain soveltamisalaan kuuluvissa toiminnoissa hallintopakkoviranomainen on aluehallintovirasto (VL 14:4). Tarvittaessa ELY-keskus voi panna vireille hallintopakkohakemuksen aluehallintovirastossa, jotta AVI määräisi säännöksiä rikkovat toimimaan vesilain ja sen nojalla annettujen päätösten mukaisesti (VL 14:2).

16.2 Tutkintapyyntö

Valvontaviranomainen on velvollinen ilmoittamaan havaitsemistaan lainvastaisuuksista poliisille esitutkintaa varten (YSL 188 §, VL 14:2, JL 136 §). Valvontaviranomainen voi jättää rikosilmoituksen tekemättä vain, jos tekoa on pidettävä olosuhteet huomioon ottaen vähäisenä eikä yleinen etu vaadi syytteen nostamista (YSL 188 §, JL 136 §) tai jos tekoa on olosuhteet huomioon ottaen pidettävä vähäisenä (VL 14:2). Ilmoittamatta jättäminen harkitaan tapauskohtaisesti.

Laillisuusvalvonnassa pyritään käyttämään tehokkaasti valvonnan keinoja luparikkomuksiin ja reagoimaan nopeasti valvonnassa esiin nouseviin puutteisiin. Valvontakeinot valitaan tapauskohtaisesti tilanteen vakavuuden, syiden ja seurausten perusteella sekä noudattaen hallinnon oikeusperiaatteita (esimerkiksi lainalaisuus-, suhteellisuus- ja tarkoitussidonnaisuuden periaatteet).

Vesilain mukaan tutkintapyyntöjen tekeminen kuuluu sekä ELY-keskuksen että kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäviin (VL 14:2). Asianomistajan puhevaltaa käyttää kuitenkin ELY-keskus (VL 16:5). Valvontaviranomaisen tulee ilmoittaa toiselle valvontaviranomaiselle tutkintapyyntöjen tekemisestä.

Maa-aineslain mukaan tutkintapyyntöjen tekeminen kuuluu kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäviin (MAL 18 §). Valvontaviranomaisen on maa-aineslain vastaisen teon tai laiminlyönnin todettuaan ilmoitettava asiasta syyttävälle viranomaiselle syytteen

nostamista varten. Ilmoitus saadaan kuitenkin jättää tekemättä, jos tekoa olosuhteet huomioon ottaen on pidettävä vähäisenä eikä yleisen edun ole katsottava vaativan viranomaisen toimenpiteitä.

ELY-keskus antaa pyydettyä lausuntoja poliisille ja syyttäjälle rikosepäilyistä yleisen edun asianomistajana ja asiantuntijana sekä omien että muiden tahojen, kuten kuntien ja yksityishenkilöiden, tekemistä tutkintapyyntöistä. ELY-keskuksen edustajat tai asiantuntijat osallistuvat tarpeen mukaan ympäristörikosoikeudenkäynteihin eri oikeusasteissa asiantuntijana, todistajana tai asianomistajana.

Hallintopakko- ja tutkintapyyntöasioita on käsitelty tarkemmin laillisuusvalvontaoppaassa.

17 Viranomaisyhteistyö ja tiedottaminen

17.1 Viranomaisyhteistyö

Valvonnasta vastaava yksikkö tekee ympäristönsuojelu- ja vesilain mukaisessa valvonnassa yhteistyötä ELY-keskuksen Y-vastuualueen muiden yksiköiden kanssa. Niille tiedotetaan vireillä olevista merkittävistä lupa-asioista ja niiden näkemykset otetaan huomioon annettavissa lausunnoissa ja muussa valvonnassa. Lisäksi yhteistyötä tehdään ELY-keskuksen E- ja L-vastuualueiden yksiköiden kanssa (esimerkiksi kalatalous, maatalouden tukivalvonta).

Valvonnan toimintatapoja pyritään kehittämään ja yhtenäistämään muiden ELY-keskusten kanssa. Yhteistyö on tiivistä etenkin Itä-Suomen aluehallintoviraston alueella. ELY-keskusten asiantuntijat tekevät yhteistyötä osallistumalla erilaisiin toimialakohtaisiin yhteistyöryhmiin, joissa linjataan yhdessä valvonnan periaatteita ja käytäntöjä muun muassa ympäristölainsäädännön muutosten myötä. ELY-keskusten valvontapäälliköillä on myös aktiivisesti toimiva yhteistyöverkosto. ELY-keskukset sopivat vuosittain yhteisen valvontateeman, johon liittyviä valvontatoimenpiteitä pyritään kehittämään ja jonka mukaisiin asioihin kiinnitetään erityistä huomiota esimerkiksi laitosten määräaikaistarkastuksilla. Vuosina 2019-2022 yhteisinä valvontateemoina on ollut hulevesien hallinta ympäristölupapalveluilla laiteksilla, kemikaalilain valvonta ja materiaalihakkuus sekä jätteiden kansainväliset siirrot.

Valvonnan tehokkuuden lisäämiseksi pyritään jakamaan asiantuntijuutta ja edistämään verkostoitumista. ELY-keskusten tehtävien hoitamisessa voidaan sovittaessa käyttää muun muassa ristiinesittelyoikeutta. ELY-keskuksilla on hoidettavanaan myös valtakunnallisia erikoistumis- ja keskittämistehtäviä. Ympäristövalvonnan kannalta tärkeimmät ELY-keskusten erikoistumis- ja keskittämistehtävät on lueteltu kappaleessa 17.2 ELY-keskusten keskitetyt tehtävät ja erikoistumistehtävät.

ELY-keskukset tekevät tiivistä yhteistyötä myös Itä-Suomen aluehallintoviraston ympäristöluvut -vastuualueen kanssa. Yhteistyön tavoitteena on välittää valvonnassa saatuja tietoja lupaviranomaisen käyttöön sekä vaikuttaa muun muassa siihen, että lupapäätökset ovat selkeitä ja lupamääräykset valvonnallisesti toimivia. Itä-Suomen AVI ja sen toimialueen ELY-keskukset järjestävät säännöllisesti yhteistyöpalavereita, minkä lisäksi tiedonvaihtoa tapahtuu lausunnoissa, neuvotteluissa ja muiden yhteydenottojen välityksellä, neuvottelupäivillä, toimiala- ja sektorikohtaisissa työryhmissä sekä BAT/BREF-toimialaryhmissä, joissa on ELY-keskusten ja AVI:n lisäksi edustajia muun muassa SYKEstä ja ympäristöministeriöstä. Aluehallintovirastolle varataan mahdollisuus osallistua ELY-keskuksen järjestämiin määräaikaistarkastuksiin ja mahdollisuuksien mukaan osallistutaan aluehallintoviraston

järjestämille lupaprosessin yhteydessä tehtäville laitospöynteille. Yhtenäisiä valtakunnallisia toimintatapoja sekä aluehallintoviraston ja ELY-keskusten välistä yhteistyötä on kehitetty ympäristöhallinnon ohjaus- ja kehittämishankkeissa.

ELY-keskus tekee valvontaa yhteistyössä alueen kuntien ja muiden viranomaisten kanssa. Kuntien ympäristöviranhaltijoille varataan mahdollisuus osallistua ELY-keskuksen tarkastuskäynteille ja neuvotteluihin. Kunnan viranomaisia neuvotaan erilaisissa ympäristönsuojeluasioissa ja tiedotetaan tarpeen mukaan ELY-keskukselle tulleista yhteydenotoista ja ilmoituksista sekä ELYn valvontatoimista. Kunnan viranomaiselta voidaan pyytää virka-apua (YSL 187 §), esimerkiksi käymään ELY-keskuksen valvomalla laitoksella selvittämässä tilannetta. ELY-keskus ei kuitenkaan ryhdy valvontatoimenpiteisiin (kuten selvityspyyntö, kehoitus) ennen kuin myös ELY-keskuksen valvoja on käynyt paikalla. Yhteistyötä tehdään tarvittaessa myös kuntien terveydensuojelu- ja rakennusvalvontaviranomaisten sekä eläinlääkäreiden kanssa.

Koulutuksia ja neuvottelupäivä järjestetään kunnan ympäristönsuojeluviranomaisille säännöllisesti.

Yhteistyötä tehdään tarvittaessa myös muiden viranomaisten kuten Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (Tukes), poliisin, pelastusviranomaisen, tullin, rajavartiolaitoksen, AVIn työsuojelun vastuualueen ja peruspalvelut, oikeusturva ja luvat -vastuualueen (esim. eläinsuojelu), Suomen ympäristökeskuksen (SYKE), Luonnonvarakeskuksen (LUKE) ja Ruokaviraston kanssa. Yhteisiä tarkastuksia esimerkiksi pelastusviranomaisen kanssa pyritään tekemään riskinarvioinnin perusteella keskeisiin kohteisiin. Tarvittaessa järjestetään yhteistapaamisia, joissa pohditaan yhteistyön kehittämistä. Esimerkiksi Tukes järjestää vuosittain tapaamisen ELY-keskusten kanssa ajankohtaisista asioista. ELY-keskus on mukana alueellisissa ympäristörikostorjunnan viranomaisyhteistyöryhmissä poliisin, syyttäjän, pelastuslaitoksen ja kuntien ympäristönsuojeluviranomaisten kanssa. ELY-keskukset tekevät yhteistyötä pelastusviranomaisten ja muiden valtion viranomaisten, kuten poliisin ja rajavartiolaitoksen, kanssa myös ympäristövahinkoihin varautumisessa ja ympäristövahinkotilanteissa.

ELY-keskuksen tekemää valvontaa tukee ympäristöministeriön ohjaus. ELY-keskus osallistuu ympäristöministeriön järjestämiin koulutuksiin ja neuvottelupäiviin. Lisäksi ELY-keskuksen asiantuntijat ovat tarvittaessa yhteydessä ympäristöministeriöön esimerkiksi laintulkintaan liittyvissä kysymyksissä.

Valtakunnallinen Ympäristöasioiden asiakaspalvelukeskus (Y-aspa) neuvoo asiakkaita ELY-keskuksen vastuulle kuuluvissa ympäristöasioissa. Y-aspan asiakaspalvelutehtävä kattaa ELY-keskusten Y-vastuualueen tehtävät sekä E-vastuualueen kalataloustehtävät. Y-aspa neuvoo myös aluehallintovirastojen ympäristö- ja vesitalouslupa-asioissa sekä SYKEN vesitehtäviä koskeissa asioissa. Näiden lisäksi Y-aspa palvelee osittain myös kuntien ja ympäristöministeriön yleisissä ympäristöasioissa.

17.2 ELY-keskusten keskitetyt tehtävät ja erikoistumistehtävät

Osa ympäristönsuojeluun liittyvistä tehtävistä on valtakunnallisesti keskitetty tietyille ELY-keskuksille, jotka ovat erikoistuneet näiden tehtävien hoitamiseen. Ne ELY-keskukset, joilla on erikoistumis- tai keskittämistehtäviä, kehittävät ja ylläpitävät erikoistumisalansa valtakunnallista asiantuntijaverkostoa, edistävät erikoistumisalaansa kuuluvan tiedon välitystä sekä järjestävät alaan liittyviä koulutuksia. Alueellinen ELY-keskus voi myös hoitaa erikoistumis- tai keskittämisalansa valvontatehtäviä toisten ELY-keskusten toimialueella niiden puolesta, esimerkiksi erityisasiantuntemuksen saatavuuden turvaamiseksi.

Ympäristövalvonnan kannalta tärkeimmät ELY-keskusten erikoistumis- ja keskittämistehtävät on esitetty taulukossa 7.

Taulukko 7. Ympäristövalvonnan kannalta tärkeimmät ELY-keskusten erikoistumis- ja keskittämistehtävät.

Erikoistumistehtävä	ELY-keskus
Kaivostoiminnan ympäristöturvallisuuden asiantuntija- ja kehittämistehtävät	Kainuun ELY
Kalankasvatuksen ympäristönsuojelun koordinointi- ja asiantuntijatehtävät	Varsinais-Suomen ELY
Kemikaalilainsäädännön valvonnan kehittämistehtävät	Kaakkois-Suomen ELY
Meluntorjunnan asiantuntija- ja kehittämistehtävät	Uudenmaan ELY
Metsä- ja kemianteollisuuden ympäristönsuojelun asiantuntijatehtävät	Kaakkois-Suomen ELY
Turvetuotannon ympäristönsuojelun koordinointi- ja asiantuntijatehtävät	Pohjois-Pohjanmaan ELY
Valtakunnallinen patoturvallisuusviranomaisen	Kainuun ELY
Valtakunnallisen jätehuollon tuottajavastuun ohjaus- ja valvontatehtävät	Pirkanmaan ELY
Valtakunnallisen pilaantuneiden maiden tutkimus- ja kunnostusohjelman (Maaperä kuntoon -ohjelma) koordinoititehtävät	Pirkanmaan ELY
Ympäristöhallinnon asiakaspalvelukeskuksen (Y-aspa) toiminnasta vastaaminen	Pirkanmaan ELY
Öljyvahinkojen torjunnan teknologian kehittämiseen ja valtakunnalliseen varallaoloon liittyvät tehtävät	Etelä-Pohjanmaan ELY

17.3 Tiedottaminen ja viestintä

ELY-keskukselle tulee paljon yhteydenottoja muun muassa toiminnanharjoittajilta, yksityisiltä henkilöiltä ja konsulteilta, ja niihin pyritään vastaamaan mahdollisimman pian. Valvontaan liittyvissä asioissa annetaan neuvontaa ja ohjausta myös kuntien viranomaisille ja yksityisille kansalaisille.

Tiedottaminen ja sen tarve harkitaan aina tapauskohtaisesti. Yksittäisistä toimenpiteistä, kuten merkittävistä lausunnoista tai onnettomuus-, haitta- tai rikkomustilanteista, tiedotetaan tarpeen mukaan esimerkiksi mediatiedotteilla tai ELY-keskuksen internetsivuilla www.ely-keskus.fi. Tiedottamiseen liittyvissä asioissa tehdään yhteistyötä ELY-keskuksen viestintäasiantuntijoiden kanssa.

ELY-keskuksen valvontasuunnitelma sekä valvontaohjelma ja kuvaus edellisen vuoden tavoitteiden toteutumisesta julkaistaan ympäristöhallinnon verkkosivuilla (ymparisto.fi). Ympäristöhallinnon verkkosivuilla (ymparisto.fi) julkaistaan myös päätökset ja lausunnot direktiivilaitosten uusista parasta käyttökelpoista tekniikkaa (BAT) koskevista päätelmistä toimitetuista toiminnanharjoittajien selvityksistä. ELY-keskuksen verkkosivuilla (www.ely-keskus.fi) on puolestaan nähtävillä mm. vesilain mukaisten ilmoitusten ja vesilain mukaisten tarkkailuohjelmien hyväksymispäätökset sekä pilaantuneen maaperän puhdistamispäätökset ja kuulutukset.

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty viraston sähköisessä
asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt nimike ja nimi ja ratkaissut
nimike ja nimi.

Tämä asiakirja ESAELY/661/2015 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument ESAELY/661/2015 har godkänts elektroniskt

Luokkanen Eira 09.01.2025 16:59

Mutanen Jari 10.01.2025 15:06